

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

HAUKA
SCIENCE

Organ Президиума Национальной академии наук Азербайджана

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 04 (1401)

Cümə, 2 fevral 2024-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Prezident İlham Əliyev Türkiyə parlamentinin Milli müdafiə komissiyasının sədrinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı, parlamentin Milli müdafiə komissiyasının sədri, Türkiyə Respublikasının sabiq milli müdafiə naziri Hulusi Akarın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

AZERTAC xəbər verir ki, Hulusi Akar Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırıldı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə dövlətinin başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Hulusi Akar Azərbaycan ile Türkiye arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin Ulu Öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi, "Bir milət, iki dövlət" prinsipini üzrə inkişaf etdiyini və bunun bir örnək olduğunu vurguladı. Qonaq Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin ölkələrimiz arasında əlaqələrin strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatmasında mühüm rol oynadığını dedi.

Hulusi Akar Vətən müharibəsində Azərbaycanın qazandığı Qələbədə Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müstəsnə rolunu bir daha vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsinin ilk günlərindən Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və qardaş Türkiyənin Azerbaycana göstərdiyi mənəvi, siyasi və diplomatik dəstəyi bir daha yüksək qiymətləndirdi.

Söhbət zamanı ötən il sentyabrın 19-20-də Azərbaycanın 23 saatdan da az bir müddətde həyata keçirdiyi anti-terror tədbirləri zamanı ərazimizdə qeyri-qanuni silahlı birleşmələrin mövcudluğuna və təcavüzkar separatizmə son qoyulduğu, suverenliyimizin tam bərpa olunduğu vurgulandı.

Dövlətimizin başçısı 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra da Azərbay-

can Silahlı Qüvvələrində yeni islahatların aparıldığını dedi, Ordumuzun döyüş qabiliyyətinin daha da gücləndirilini qeyd etdi və bütün bunların ötən ilin sentyabrında keçirilmiş antiterror tədbirlərində bir daha özünü bariz şəkildə göstərdiyini bildirdi.

Söhbət zamanı Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığın inkişafı və yeni sahələri əhatə etməsi məmənunluqla qeyd olundu, bu təşkilatın parlamentlər xətti ilə də müvafiq komitələr səviyyesində əlaqələrin yaradılması və bu komitələrin birgə iclaslarının keçirilməsinin vacibliyi diqqətə çatdırıldı. Şuşa Bəyannaməsinin əhəmiyyəti vurğulandı, Azərbaycan ilə Türkiye arasında hərbi, müdafiə sənayesi, təhlükəsizlik, parlamentlərarası əlaqələr və digər sahələrdə əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparıldı, hər iki ölkənin silahlı qüvvələri tərefindən birgə keçirilən hərbi təlimlərin əhəmiyyəti xüsusiylə qeyd edildi.

Sonda Hulusi Akar dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyəsi təqdim etdi.

2024-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Gənclər üçün Prezident mükafatına namizədlərin seçilməsi üzrə Ekspert Komissiyasının teklifinə əsasən və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rehbər tutaraq qərara alıram:

Elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər siyaseti və gənclərlə iş, içtimal və sosialyönlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən aşağıdakı şəxslərə 2024-cü il Gənclər üçün Prezident mükafatları verilsin:

Abdullayeva Gülnar Rizvan qızı
Ağamirova Rəvane Seymur qızı
Ağazadə Taryel İsa oğlu
Allahverdiyev Ayxan Elman oğlu
Baxışova Rzayeva Kimyəxanım Ziyad qızı
Məhərrəmova Zərifə Hüseyn qızı
Məmmədov Uluçay Akif oğlu
Məmmədova Dinara Bəxtiyar qızı
Məmmədova Fatime Nizami qızı
Mirələmli Pərviz Atamalı oğlu.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 fevral 2024-cü il

AMEA-da dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsi ilə bağlı tədbirlər planı hazırlanır

Repressiya qurbanı olmuş Xalid Səid Xocayevin Azərbaycan dilinə tərcümə etdiyi Mahmud Kaşgarinin "Divani lüğət-it-türk" əsərinin ilk dəfə tapılmış əlyazması çap olunacaq

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, institut və müəssisələrin direktorları, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdürürləri və adiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Əvvəlcə AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli iştirakçılarla gündəlikdəki məsələlər haqqında məlumat verib.

İclasda müzakirə edilən birinci məsələ Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 25 yanvar 2024-cü il tarixli Sərəncamının icrasından irəli gələn vəzifələr barədə olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli dahi Azərbaycan şairi və müteffekkiri Məhəmməd Füzulinin Azərbaycan ədəbi-bədii fikrinin inkişafında müstənsəs yer tutduğunu qeyd edib. O, görkəmli şairin Yaxın və Orta Şərqi ölkələri ədəbiyyatına müüm hüm təsir göstərən qüdrəti sənətkarlardan olduğunu, istedadlı nümayəndələri ilə tanınan bütöv bir ədəbi məktəb formalasdırıldılarını bildirib.

AMEA prezidenti milli-mənəvi dəyərlərinin qorunmasına hər zaman xüsusi diqqət və qayğı göstərmiş Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Məhəmməd Füzulinin yubileyinin UNESCO tərəfindən qəbul olunmuş qərarla bəyənşələq səviyyədə layiqli şəkildə qeyd edilməsində böyük rolunu olduğunu vurğulayıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin həkiminci hakimiyəti dövründə Məhəmməd Füzulinin 500 illik yubileyinin ölkəmizdə geniş şəkildə keçirildiyini xatırladan akademik Isa Həbibbəyli bu tədbirin Azərbaycanda keçirilən dünya məqyaslı möhtəşəm mədəniyyət və sənət bayramı olduğunu bildirib. O, Prezident İlham Əliyevin de Ulu Öndərin enənələrini davam etdirərək ölkəmizin ədəbi, tarixi, içtimai və siyasi şəxsiyyətlərinin xalqa tanıtılmasına və tədqiqinə böyük diqqət ayırdığını qeyd edib.

Akademik Isa Həbibbəyli bildirib ki, dövlət başçısının "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin

qeyd edilməsi haqqında" Sərəncamının icrası ilə bağlı AR Mədəniyyət, Elm və Təhsil nazirliklərinə, eləcə də AMEA-ya Tədbirlər planının hazırlanaraq həyata keçirilməsi tapşırılıb. AMEA rəhbəri Məhəmməd Füzulinin yubileyinin Akademiyada yüksək seviyyədə təşkil ilə bağlı işlər başlanğıcını deyərək, bu məqsədə AMEA-nın Tədbirlər planının hazırlanması istiqamətində Humanitar Elmlər və İctimai Elmlər bölmələrinə müvafiq tapşırıqların verildiyini diqqətə çatdırıb.

İclasda təqdim olunmuş təkliflər əsasında Tədbirlər planının hazırlanaraq AMEA-nın Rəyasət Heyətində təsdiq edilməsi qərara alınıb.

Daha sonra AMEA-nın Direktorlar Şurasının yaradılması haqqında çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli Akademiyada idarəetmənin və aparılan islahatların əvvəlcisi təqdim olundu. Kitabın əreb-lərin türk dilini öyrənməsi üçün yazıldılığını deyən akademik Isa Həbibbəyli lüğətin hikməli sözlər, atalar sözləri, şeir, nəşr kimi nümunələrlə zəngin olduğunu diqqətə çatdırıb. O, əreb dilinin lüğət qaydalarına uyğun yazılmış, sekkiz bölmədən ibaret bu mükemməl əsərin XI əsrde söz varlığının genişliyini, müxtəlifliliyini, nümayiş etdirməkə yanaşı, həm də o dövrdə insan və cəmiyyət həyatı ilə, türklerin maddi və mənəvi mədəniyyəti ilə bağlı maraqlı qeydləri özündə cəmləşdirildiyini bildirib.

Sovet hakimiyəti illərində bu əsərin ilk dəfə özbək dilinə tərcümə olun-

Tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Akademianın Direktorları Şurası yaradılıb və şuranın tərkibi təsdiq edilib.

İclasda, həmçinin repressiya qurbanı olmuş Xalid Səid Xocayevin XX əsrin 30-cu illərində Azərbaycan dilinə tərcümə etdiyi Mahmud Kaşgarinin "Divani lüğət-it-türk" əsərinin çapa hazırlanması və nəşri haqqında məlumat verən akademik Isa Həbibbəyli Mahmud Kaşgarının Türk dünyasının dahi şəxsiyyəti olmaqla yanaşı, bütün dündəyada tanınan, həmşəyəşar alımlardan olduğunu vurğulayıb.

AMEA prezidenti qeyd edib ki,

Mahmud Kaşgarının müəllifi olduğu, Türk dünyasının ilk ensiklopedik əsəri olan "Divani lüğət-it-türk" türkçənən bize məlum en qədim lüğətidir, qiymətli və əhəmiyyətli topludur. Kitabın əreb-lərin türk dilini öyrənməsi üçün yazıldığını deyən akademik Isa Həbibbəyli lüğətin hikməli sözlər, atalar sözləri, şeir, nəşr kimi nümunələrlə zəngin olduğunu diqqətə çatdırıb. O, əreb dilinin lüğət qaydalarına uyğun yazılmış, sekkiz bölmədən ibaret bu mükemməl əsərin XI əsrde söz varlığının genişliyini, müxtəlifliliyini, nümayiş etdirməkə yanaşı, həm də o dövrdə insan və cəmiyyət həyatı ilə, türklerin maddi və mənəvi mədəniyyəti ilə bağlı maraqlı qeydləri özündə cəmləşdirildiyini bildirib.

Müzikərlərdə AMEA-nın birinci vitse-prezidenti akademik Arif Həsəmov, AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rasim Əliquliyev, AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. akademik Gövhər Baxşəliyeva sual və təkliflərə çıxış ediblər.

duğunu söyləyən AMEA rəhbəri "Divani lüğət-it-türk"ün dilimizə özbək əsilli tədqiqatçı Xalid Səid Xocayev tərifindən tərcümə edildiyini, lakin 1937-ci ilde Xalid Səid Xocayevin günahsız ittihad olunaraq hebs edilməsindən sonra divanın 1500 səhifəlik əlyazmasının indiyedək aşkar çıxarılmadığını diqqətə çatdırıb.

Akademik Isa Həbibbəyli uzun axartışlardan sonra AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda Xalid Səid Xocayevin tərcüməsinin ilk dəfə olaraq aşkar edildiyini və üzərində müvafiq transliterasiya və mətnşünaslıq işi aparıldıqdan sonra kitabın nəşrə hazırlanıb.

Daha sonra AMEA-nın Dilçilik İnstitutunun direktoru professor Nadir Memmedli çıxış edərək nəşrə hazırlanan Xalid Səid Xocayevin Azərbaycan dilinə tərcümə etdiyi Mahmud Kaşgarinin "Divani lüğət-it-türk" əsəri barədə məlumat verib. O, Akademiyada ərsəyə gələn "Divani lüğət-it-türk" əsərinin indiyedək nəşr olunmuş nüsxələrdən əhatəliliyi ilə seçiləcəyini və müqayisəli şəkildə hazırlanmasını, tərcümə prosesinə təcrübəli tərcüməçilərin de cəlb olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Müzikərlərdən AMEA-nın birinci vitse-prezidenti akademik Arif Həsəmov, AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Rasim Əliquliyev, AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. akademik Gövhər Baxşəliyeva sual və təkliflərə çıxış ediblər.

İclasda repressiya qurbanı olmuş Xalid Səid Xocayevin Azərbaycan dilinə tərcümə etdiyi Mahmud Kaşgarinin "Divani lüğət-it-türk" əsərinin çapa hazırlanması və nəşrinin təmin edilməsi qərara alınıb.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Türkiye Cumhuriyyətinin Türkiyənin Elmi və Texnoloji Tədqiqat Şurasının (TÜBİTAK) Əlaqələndirme Mərkəzinin yaradılması məsəlesi müzakirə olunub və müvafiq qərar qəbul olunub.

Akademik Isa Həbibbəyli son illərdə Azərbaycan və Türkiye arasında digər sahələrdə olduğu kimi, elm sahəsində də əməkdaşlığın yüksək temple inkişaf etdiyini vurğulayıb. AMEA prezidenti qardaş ölkənin elmi təşkilatları ilə mövcud əlaqələrinə dərhal 6 şəhərdə davam etdirilməsinin əhəmiyyətini qeyd edərək qarşılıqlı elmi əlaqələrin bundan sonra da genişləndiriləcəyinə, qısa müddədə göznlənilən nəticələrin alınacağına əminliyini bildirib. O, TÜBİTAK-in Əlaqələndirme Mərkəzinin yaradılmasının səməreli elmi nəticələrin elde olunduğunu diqqətə çatdırıb.

AMEA rəhbəri bu əməkdaşlıqdan hər iki ölkə alımlarının faydalanağına və elmimizin dünya elmine daha sürətli integrasiya olunmasına imkan verəcəyinə inamını ifadə edib.

Rəyasət Heyətinin iclasında, həmçinin Akademiyada əmək intizamı ilə bağlı məsələ də müzakirə edilib.

Özbəkistanın nümayəndə heyəti ilə görüş

Yanvarın 26-da AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Qanunvericilik Palatası sədrinin birinci müavini akademik Akmal Saidov, Özbəkistan Respublikasının Azərbaycandakı fövqəladə və salahiyətli sefiri Baxrom Aşrafhanov və Özbəkistan Kinematoqrafiya Agentliyinin baş direktoru Firdavs Abdulxalikovla görüşüb.

Görüşdən önce qonaqlar AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olub, tarixi barədə məlumat alıblar.

Qonaqlar görüşdə çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli tarixi soyköke, dilə, mədəniyyətə səyəkənən Azərbaycan Özbəkistan əlaqələrinin son illərdə Prezident İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin six dostluq və qardaşlıq münasibətləri sayəsində yeni mərhələyə qalxdığını söyləyib. Qeyd edib ki, dövlət başçılarımızın qarşılıqlı səfərləri və xüsusi Türk Dövlətləri Teşkilatı çərçivəsində Azərbaycan Özbəkistan münasibətləri sürətli inkişaf edir.

Akademik Isa Həbibbəyli son illərdə ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə olduğu kimi, elm sahəsində də əlaqələrinin daim inkişaf etdiyini, AMEA-nın Özbəkistanın Elmlər Akademiyası və ali təhsil müəssisələri ilə six əməkdaşlıq etdiyini bildirib.

Diqqətə çatdırıb ki, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat Institutunda özbək ədəbiyyatının araşdırılması üçün Azərbaycan-Türkmənistan-Özbəkistan ədəbi əlaqələri şəbəsi, həmçinin Əlişir Nəvai Ədəbiyyatşunaslıq Mərkəzi fəaliyyət göstərir, institutda böyük özbək mütəkkirələri Əlişir Nəvainin, Zahirəddin Məhəmməd

Baburun və digər özbək ədəbiyyatının nümayəndələrinin irsi öyrənilir, kitablar ərsəyə getirilir, onlara həsr olunmuş konfranslar keçirilir. AMEA rehbəri, eyni zamanda dilçilik və əlyazmalar sahəsində də ölkələrimizin elmi qurumları arasında geniş əməkdaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğulayıb.

Akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycan-Özbəkistan elmi əlaqələrinin inkişafında Özbəkistanın Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Merkezinin direktoru Samir Abbasovun və Ədəbiyyat Institutunun şöbə müdürü filologiya elmləri doktoru Almaz Ülvi Binnetovanın xüsusi xidmətləri olduğunu söyləyib.

Həmçinin qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələrinin da genisləndirilməsi istiqamətində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının öz imkanları ilə hazır olduğunu deyib.

Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Qanunvericilik Palatası sədrinin birinci müavini akademik Akmal Saidov isə çıxışında yüksək qonaqpərvərliyə görə akademik Isa Həbibbəyliyə minnətdərlərini bildirib.

AMEA-da özbək ədəbiyyatı ilə bağlı aparılan tedqiqatları yüksək qiymətləndiren akademik Akmal Saidov dahi Azərbaycan şairi və müteffekkiri Məhəmməd Füzulinin 530 illik yubileyinin Özbəkistanda da qeyd olunacağını deyib. Qeyd edib

ki, Məhəmməd Füzuli Əlişir Nəvaini özünün mülliimli hesab edirdi və onun yaradıcılığından ciddi dərəcədə təsirlenmişdi.

Akmal Saidov, həmçinin birge əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsinin, xüsusilə epigrafika üzrə əməkdaşlıq müqaviləsinin imzalanmasının və Azərbaycan-Özbəkistan alımlarının bu istiqamətdə birgə tədqiqatlar aparmasının önemini vurğulayıb.

Akademik Isa Həbibbəyli isə öz növbəsində ölkəmizdə epigrafika sahəsində zəngin təcrübənin olduğunu deyib, mərhum alım Məşədixan Nemətovanın bu istiqamətdə apardığı tədqiqatlardan danışır və epigrafika üzrə birgə əməkdaşlığından elmi əlaqələrimizə növbəti töhfə olacağını söyləyib.

Müzikərlərdən sonra qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub, xatirə şəkilləri çəkdiirlər.

Nümayəndə heyəti tərefindən Özbəkistanda "Türk ədəbiyyatının inciləri" seriyasından nəfis şəkildə çap olunmuş 16 cild kitab Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına hədiyyə olunub.

Görüşdə Azərbaycanın epigrafik abidələrini əhatə edəcək daha bir cildin Azərbaycan və özbək alımları ilə birlikdə nəşrə hazırlanması barədə razılıq elde edilib.

Qeyd edək ki, görüşdə, həmçinin AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar Institutunun baş direktoru akademik Teymur Kərimli, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Xarici əlaqələr və beynəlxalq təşkilatlarla iş şöbəsinin müdürü dosent Esmira Əlizayeva və İctimaiyyətə əlaqələr, metbuat və informasiya şöbəsinin müdürü filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyin Şükürov da iştirak ediblər.

Milli istiqlalın görkəmli nümayəndəsi Məhəmməd Əmin Rəsulzadə

Yanvarın 29-da AMEA-nın Əsas binasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) qurucu liderlərindən biri olan Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin anadan olmasının 140 illiyi münasibətlə "Milli istiqlalın görkəmli nümayəndəsi Məhəmməd Əmin Rəsulzadə" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Tədbir AMEA Rəyasət Heyəti, Humanitar Elmlər Böləmisi və İctimai Elmlər Böləməsinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Konfrans giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycan tərəfində müəməl rol oynamış siyasi, ictimai və ədəbi şəxsiyyətlərin zəngin irlisinin, onların həyat və yaradıcılıqlarının dərindən öyrənilməsi, gələcək nesillərə ötürülməsinin ölkəmizdə strateji xətt kimi müəyyənləşdirildiyini qeyd edib. Akademik Isa Həbibbəyli ölkə başçısının bu istiqamətdə dövlət əhəmiyyətli proqramlar qəbul etdiyini bildirərək, respublikamızda "Heydər Əliyev İlli", "Nəsimi İlli" və "Nizami Gəncəvi İlli"nin keçirilməsinin görkəmli şəxsiyyətlərin zəngin irlisinin yenidən araşdırılması və Azərbaycan dəyərlərinin dünyaya çıxmazı yolunda nəhəng addımlar olduğunu diqqət çəkib.

Prezident İlham Əliyevin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd ediləsi haqqında" 30 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamına əsasən, bu il ölkəmizdə görkəmli ictimai-siyasi

xadim, AXC-nin banilərindən biri, əsas ideoloqu, Azərbaycan Milli Şurasının sədri Məhəmməd Əmin Rəsulzadəyə həsr edilən silsilə tədbirlərin keçirildiyini söyləyib. O, Sərəncamın icrasından irəli gələrək AMEA-də da Tədbirlər planının hazırlanlığını, artıq iki elmi müəssisədə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərin təşkil edildiyini vurğulayıb.

Akademik Isa Həbibbəyli qeyd edib ki, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin dövlət quruculuğundakı xidmətləri ilə yanaşı, ədəbi yaradıcılığı da diqqətlayıcıdır. Onun zəngin qaynaqlar əsasında yazdığı "Azərbaycan şairi Nizami" adlı monografiyası orta əsrlər ədəbiyyatımız haqqında sanballı tədqiqat işi olmaqla yanaşı, dünya Nizamişunaslığının da müəüm nailiyyətlərindənərdir.

AMEA prezidenti Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Bir türk milliyətçisinin Stalinin ixtılal xatireləri" məqalələr toplusunu tarixi əhəmiyyətə malik qiyəmtli əsər kimi dəyərləndirib. O, həmçinin mərhüm professor Şirməmməd Hüseynovun Məhəmməd Əmin Rəsulzadə irlisinin öyrənilməsində ve təbliğindəki xidmətlərini qeyd edib, alımlı Rəsulzadə əsərlərini 5 cilddə toplayaraq çap etdirməsini xüsusi vurğulayıb.

Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinə daxil olan elmi müəssisələrdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadə irlisinə diqqətin artırılmasının vacibliyini qeyd edən akademik Isa Həbibbəyli ictimai-siyasi xadimin zəngin fəaliyyətini yenidən tədqiqat

data cəlb etmək, onun irlini daha dərindən öyrənmək, indiyədək bizi məlum olmayan fəaliyyətinə tərəfəvür etmək və əsərlərini üzə çıxarmağın önemini vurğulayıb. AMEA rəhbəri bugünkü tədbirdə dinlənilən məruzələrin Rəsulzadənin fəaliyyəti ilə bağlı gələcək araşdırılmalar üçün zəmin yaradacağı və bu istiqamətdə tədqiqatlara müəüm töhfə verəcəyini bildirib.

Daha sonra Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mühabirət ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi filologiya elmləri doktoru Abid Tahirlinin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin publisistikasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qu-rucuları" mövzusunda məruzəsi dinlənilib.

Məruzəçi bildirib ki, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları haqqındaki yazıları, həm onun yaradıcılığını dərinən öyrənmək, həm haqqında bəhs etdiyi xadimlərin həyat və fəaliyyəti ilə daha ya-xından tanış olmaq, həm də dövrün ictimai-siyasi, ədəbi-mədəni olayları ilə bağlı təsvərvürleri zənginləşdirmək baxımından əhəmiyyətlidir. Qeyd edib ki, görkəmli ictimai-siyasi xadim Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin dövrünün salnaməsi kimi səciyyələndirə biləcəyimiz publisistik yaradıcılığında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları Nəsib bəy Yusifbəyli, Əhməd bəy Ağaoğlu, Fətəli xan Xoyski, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Üzeyir Hacıbəyli və başqaları haqqında publisistik məqalələri müəüm yer tutur.

Publisistik, siyasi, ədəbi-tənqidçi və elmi əsərləri ile Azərbaycanın ictimai fikir tarixində iz qoymuş Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin çoxşaxəli irlisi haqqında son 30 ilə müxtəlif sepihli tədqiqat əsərlərinin yazılılığını deyen Abid Tahiri hazırda da bu istiqamətdə mühüm araşdırma-rın aparıldığını və bu istiqamətdə tədqiqatlara müəüm töhfə verəcəyini bildirib.

Tədbirdə Bakı Dövlət Universitetinin professoru, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə irlisinin əsasıdırma-Merkezinin sədri tarix elmləri doktoru Nəsiman Yaqublu "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin müəhacirət metbuati ilə bağlı fəaliyyəti", AMEA-nın Tarix və Etno-İnstitutunun aparıcı elmi işçisi t.ü.f.d., dosent Mübariz Ağalarlı "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin dünyagörüşündə etnik tarix və milli kimlik məsələləri", Felsefə və Sosio-İnstitutunun aparıcı elmi işçisi fel.ü.f.d., dosent Faiq Əlekberli "Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və Azərbaycan ideyasının fəlsəfi məhiyyəti" və Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi t.ü.f.d., dosent Əfşan Səfiyeva "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ictimai-siyasi fəaliyyətinin İran mərhəlesi" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər. Məruzələrdə Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin əsərkarlılığı, həyatından, onun Azərbaycanın ictimai fikir və istiqalə uğrunda mücadilə tarixində rolündən, həmçinin bolşevik rejimine, kommunist ideologiyasına qarşı bənzərsiz xidmətlərindən və müqəddəs amali uğrunda ömrünün sonuna qədər mübarizə aparmasından danışılıb.

Akademik Isa Həbibbəylinin özək nümayəndə heyəti ilə görüşü nüfuzlu "nuz.uz" portalında yayımlanıb

Делегация из Узбекистана провела встречу в Баку с академиком Иса Габибейли

Xəber verdiyimiz kimi, AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli yanvarın 26-da Özbəkistan Respublikası Ali Məclisinin Qanunvericilik Palatası sədrinin birinci müavini akademik Akmal Saidov, Özbəkistan Respublikasının Azərbaycandakı fəvqələdə və səlahiyyətli səfiri Baxrom Aşrafhanov və Özbəkistan Kinetotografiya Agentliyinin baş direktoru Firdavs Abdulkalikovla görüşüb.

Bununla bağlı Özbəkistanın nüfuzlu "nuz.uz" <https://nuz.uz/v-mire/1294508-delegaciya-iz-uzbekistana-provela-vstrechu-v-baku-s-akademikom-isa-gabibbejli.html> portalında xəbər yayımlanıb.

Xəbərdə Azərbaycan Özbəkistan əlaqələrinin bütün sahələrdə olduğu kimi, elm sahəsində də inkişaf etdiyi bildirilib.

Mir Cəlal Paşayevin alman dilinə tərcümə edilmiş "Füzuli sənətkarlığı" kitabının təqdimati

Azərbaycan Milli Kitabxanasında görkəmli yazıçı və ədəbiyyatşunas alim Mir Cəlal Paşayevin Almanıyanın "Erqonomos" nəşriyyatında "Bibliotheca Academica" - şərqşünaslıq sahəsində seçilmiş nəşrlər seriyasında çap olunan "Füzuli sənətkarlığı" kitabının təqdimat mərasimi keçirilib. Kitab Giesen Universitetinin dosenti, şərqşünas-alim Mixael Raynhard Hess tərəfindən alman dilinə tərcümə olunub.

Mədəniyyət Nazirliyi və Milli Kitabxananın birgə təşkilatçılığı ilə reallaşan təqdimat mərasimində ADA universitetinin rektoru Hafiz Paşayev, almaniyalı alim Mixael Raynhard Hess, mədəniyyət naziri Adil Kərimli, tanınmış elm və mədəniyyət xadimləri iştirak ediblər.

Tədbirdə Milli Kitabxananın direktoru, professor Kərim Tahirov çıxış edərək Mir Cəlalın Azərbaycan ədəbiyyatına bəxş etdiyi ölməz əsərlərinin bu gün də aktuallığını qoruyub saxladığını bildirib. Qeyd edib ki, bu əsərlər bütün zamanlarda oxucular tərəfindən seviləsevile oxunacaq.

Qeyd edilib ki, Azad Berlin Universitetində dahi şairimiz İmadəddin Nəsimi mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmiş professor Hess azərbaycanlı və avropanlı oxuculara "Şuşanın irlisi" kitabının mülliəfi kimi də tanışdır.

Diqqətənə qeyd edilib ki, Mir Cəlal Paşayev 1940-ci ilde "Füzulinin poetik xüsusiyyətləri" mövzusunda müdafiə etdiyi namizədlik dissertasiyasını 1958-ci ilde genişləndirərək "Füzuli sənətkarlığı" adı altında monoqrafiya kimi nəşr etdirib.

Sərqişünas-alim Hess kitaba yazdığı "Giriş sözü"ndə həm Füzuli, həm də Mir Cəlal dövrünün ədəbi və tarixi-siyasi mühitinin elmi-

təqdimat təhlilini aparıb. Alman alimi sovet rejimi tərəfindən ədəbiyyat tətbiq olunan qadağalara və edilən müdaxilələrə dair Qərb oxucusu üçün izahlar verərək yazır ki, dövrün

ideoloji məhdudiyyətlərinə baxmayaraq, Mir Cəlal Füzulinin milli şair kimi araşdırmağa və təqdim etməye nail olub.

AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli Mir Cəlalın bir alim, bir nasir kimi yorulmaz fəaliyyətindən səhəbat açıb. Onun bir alim kimi yetişdirdiyi çoxsaylı ədəbiyyatşunasların bu gün Azərbaycan elminin inkişafı naminə gördükleri işlərindən danışır.

Akademik Isa Həbibbəyli Mir Cəlal yaradıcılığının bənzərsizliyindən, onun alım, müəllim və əsl yazıçı kimi gördüyü işlərindən səhəbat açıb.

Tədbirdə çıxış edənlər təqdimatı keçirilən kitabın bütün zamanlar üçün dəyərlə bir mənbə olduğunu vurğulayıblar.

Azərbaycanın elmi gəncliyi yeniləşən Akademianın həyatında uğurla təmsil olunur

Yanvarın 31-də AMEA-nın Rəyaset Heyəti və AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə 2 Fevral - Azərbaycan Gəncləri Gününe həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Akademianın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında baş tutan tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının Təhsil şöbələrinin müdürü, Gənc Alim və Mütəxəssisler şuralarının sədrləri və üzvləri, eləcə də respublikanın elmi və ali təhsil müəssisələrindən müəllimlər, gənclər iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan akademik İsa Həbibbəyli Ulu Önder Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə müstəqil Azərbaycan dövlətinin güclənməsi, möhkəmlənməsi və inkişafında gəncliyin rolunun daha da artırılması, onların ölkəmizin içtimai-siyasi həyatında daha da yaxından iştirakının təmin edilməsi məqsədile 1996-ci il fevralın 2-də Azərbaycan gənclərinin birinci forumunun keçirildiyini və bundan irəli gələrək 1997-ci ildən etibarən həmin tarixin Ümummilli Liderin Sərəncamı ilə Gənclər Günü kimi qeyd olunduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, həmin dövrən etibarən gənclər ölkəmizin həyatında və beynəlxalq arenadakı tədbirlərdə yaxından iştirak etməye başladılar, dövlət idarəetməsində yuxarı vəzifelərə çəkildilər, Azərbaycanda müstəqil gənclər təşkilatları formalasdı.

Ulu Öndərin gənclərə göstərdiyi yüksək diqqət və qayğıının Prezident İlham Əliyev tərafından də uğurla davam etdirildiyini bildirən akademik İsa Həbibbəyli dövlət başçısının rəhbərliyində öten müddət ərzində azərbaycanlıq ideologiyasının işində Prezidentinə, dövlətə, xalqınə sadiq təhsilli və vətənpərvər gəncliyin formalaşdığını söyləyib. Diqqəte çatdırıb ki, mehz həmin gəncliyin vətən sevgisi neticəsində 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımız Ali Baş Komandanın liderliyində düşmən işğalından azad edildi, çoxəsrlik dövlətçilik tariximizdə ilk dəfə olaraq bütün ölkə erazisində üçrəngli bayrağıñ daşgalanır və Prezident İlham Əliyev də çıxışlarında onların xidmətlərini daim yüksək qiymətləndərdir.

Ölkəmizin siyasetinə uyğun olaraq Akademiyada gənclərin aktiv fəaliyyəti və onların

stimullaşdırılması istiqamətində önəmlı addımın atıldığı söyləyen akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının təşəbbüsü ilə gənclərin müxtəlif layihə və tədbirlərə, yay düşərgələrinə cəlb olunduqlarını, xarici ezməyyətlərə göndərildiklərini bildirib. Qeyd edib ki, cari ildən etibarən Gənclər və İdman Nazirliyi ilə birgə təşkil olunacaq yay düşərgələri Akademianın prioritet elmi istiqamətlərini ehətə etməklə həyata keçiriləcək.

Akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyev ili"ndə AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının yüksək fəaliyyi ilə seçiləndiyini, şuradan gənclərinin həm ölkəmizdə, həm de beynəlxalq arenada keçirilən tədbirlərdə Ulu Öndərin zəngin ərsini təbliğ etdiklərini bildirib.

Həmçinin gənclərin stimullaşdırılması məqsədilə Akademiya mükafatının təsis olunduğunu, AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının təsisiçiliyi ilə ildə 2 dəfə nəşr edilən "Gənclər tədqiqatçı" jurnalının 1 nömrəsi ingilis dilində olmaqla artıq 4 dəfə işq üzü gördüğünü diqqətə çatdırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin elmi məktəblər enənəsinin davam etdirilməsi və yeni elmi nəşillərin formalasdırılması məqsədilə doktorant və dissertantlara göstərilən diqqət və qayğıının artırılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Azərbaycan elminin, gəncliyinin Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-president Mehriban xanım Əliyevanın ölkəmizin inkişafı uğrunda atdıqları bütün addımları dəstəklədiklərini, dövlətimizin tapşırıqlarını həyata keçirmək üçün var qüvvələri ilə bundan sonra da çalışmağa davam edəcəklərini söyləyib.

Sonra ölkəmizdə elm sahəsində fəaliyyətinə görə fərqlənen Milli Aviasiya Akademiyasının müəllimi texnika elmləri üzrə felsəfə doktoru Rövşən Əhmədov, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakixanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun elmi işçisi Aynur Orucova, AMEA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının sədri felsəfə üzrə felsəfə doktoru Elmər Babayev "Azərbaycan elmi gəncləri: nailiyyətlər və perspektivlər" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

E.Babayev çıxışında bildirib ki, öten müddət ərzində Ulu Öndərin və Prezident İlham Əliyevin gənclərə göstərdiyi diqqət və qayğı, bu sahədə atılan addımlar, verilən qərarlar və imzalanan sənəcamlar sayesində Azərbaycan gəncləri ölkənin aparıcı qüvvəsinə çevrilib. O qeyd edib ki, həm Milli Elmlər Akademiyasında, həm de respublikamızın müxtəlif elm və təhsil müəssisələrində çalışan gənclər ölkəmizi beynəlxalq arenalarda uğurla təmsil etməkdərlər.

AMEA-da yüksəkxitəsili və peşəkar gənclər tədqiqatçılarının, elmi kadrların hazırlanması istiqamətində müüm addımların atıldılarını deyən natiq gənclərin onlara yaradılmış imkanlarından faydalanaraq tədqiqat işlərinin nəticələrini nüfuzlu "Web of Science" və "Scopus" platformalarında indeksləşən jurnallarda çap etdirildiklərini bildirib.

"Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurası öten il ərzində Akademiya rəhbərliyinin müəyyən etdiyi stratejiya və Rəyaset Heyətinin təsdiqlədiyi Şurənin illik fəaliyyət planına uyğun olaraq bir sıra layihələri reallaşdırıb. Ölkəmizin tələyülü məsələlərində bu gün de gənclərimiz dövlətimizin yanında olduğunu tam məsuliyyəti ilə ifadə edir. Gənc alımlarımız Qarabağın rəqəmsal çağın tələblərinə uyğun yaşlı texnologiyalar əsasında yenidən qurulmasında, dünyaya enerji və transportasiya sənayesine ölkəmizin verdiyi töhfələrə öz yeni yaradıcı elmi fikirləri, enerjisi və fiziki imkanları ilə əllərindən gələni etməklə dəstək olmağa hazırlırdılar", - deyə E.Babayev söyləyib.

Milli Aviasiya Akademiyasının elmi işlər üzrə prorektoru AMEA-nın müxbir üzvü Afiq Həsənov isə çıxışında ölkəmizin gələcək inkişafı üçün yüksəkxitəsili kadrların hazırlanmasının vacibliyini bildirib.

Tədbirdə, həmçinin Milli Aviasiya Akademiyasının müəllimi texnika elmləri üzrə felsəfə doktoru Rövşən Əhmədov, AMEA-nın Abbasqulu Ağa Bakixanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun elmi işçisi Aynur Orucova, AMEA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun Gənc Alim və Mütəxəssisler Şurasının sədri felsəfə üzrə felsəfə doktoru Elmər Babayev, AMEA-nın Naxçıvan Bölmesinin Tarix, Etnoqrafiya və Arxeolojiya İnstitutunun kiçik elmi işçisi Əli Tağıyev, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş laboranti Günel Əhmədova, AMEA-nın Gəncə Bölmesinin Humanitar Tədqiqatlar İnstitutunun kiçik elmi işçisi Vüqar Əhmədli və AMEA-nın Felsəfə və Sosiolojiya İnstitutunun şöbə müdürü siyasi elmlər üzrə felsəfə doktoru, dosent Günel Məlikli çıxış edərək ölkəmizdə və Akademiyada gənclərə göstərilən diqqətdən, onların inkişafı istiqamətində atılan addımlardan və həyata keçirilən layihələrdən danışıblar.

Biologiya, aqrar və tibb elmləri üzrə Problem şurasının icası

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilmə Şurasının (ETƏŞ) Biologiya, aqrar və tibb elmləri üzrə Problem şurasının növbəti icası keçirilib.

Iclasda Problem şurasının işçi qruplarının üzvləri, eləcə də iddiaçılar, müvafiq dissertasiya işlərinin elmi rəhbərləri və məsləhətçiləri iştirak ediblər. AMEA-nın vitse-prezidenti, Problem şurasının sədri akademik İrədə Hüseynova "Zoom" programı üzərində keçirilən icası açaraq gündəlikdə duran məsələlər haqqında şura iştirakçılarını məlumatlandırdıb.

Iclasda tibb üzrə 11, botanika üzrə isə 1 dissertasiya məvzusu müzakirəye çıxarılib. Dissertasiya məvzuları tibb üzrə felsəfə doktoru Aynur Səfiyeva və biologiya elmləri doktoru, professor Səyyarə İbadullayeva tərəfindən təqdim edilib. Müzakirəye çıxarılmış bezi məvzuların adında dəyişikliklər edilməklə 9 iş müsbət qiymətləndirilərək qeydiyyata alınıb, 3 iş yenidən müzakirə üçün geri qaytarılıb.

2024-cü il üzrə prioritətlərin müzakirəsi

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun Elmi şurasının 2024-cü il üzrə ilk icası keçirilib.

Tədbiri AMEA-nın vitse-prezidenti institutun baş direktoru, akademik Rasim Əliyev açaraq icasıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən təsdiq olunmuş 28 avqust 2023-cü il tarixi "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası", "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmərəlik ili" elan edilməsi haqqında" Sərəncamı və digər mühüm konseptual sənədlərdən irəli gələn vəzifələr, institutun fəaliyyətinin yeni tələblər əsasında qurulması, struktur bölmələrinin və alimlərin fəaliyyətinin cari il üçün prioritətlərinin müəyyənləşdirilməsi və digər məsələlər etrafında müzakirələrin aparılacağını bildirib.

AMEA-nın vitse-prezidenti Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmərəlik ili" elan edilməsi haqqında" Sərəncamından irəli gələn vəzifələr haqqında məlumat verib. Alim 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmərəlik ili" elan olunmasını ölkəməz üçün əlamətdar hadisə kimi qiymətləndirib. Akademik rəhbərlik etdiyi institutda uzun illərdir ki, yaşlı ideyanın, yaşlı texnologiyaların tədqiq olunduğu, yaşlı iqtisadiyyat, ekologiya, superkomputerlərin elektrik təchizatı kimi problemlər böyük diqqət ayıldığı bildirib. O, institutun alimlərinə bu istiqamətdə yeni təşəbbüsler irəli sürməyi tövsiyə edib. Akademik Rasim Əliyev institutun həmtəşkilatlığı ilə "Ağıllı etraf mühit və yaşıl texnologiyalar" mövzusunda beynəlxalq, eleke da "Yaşıl və rəqəmsal transformasiyalar: qarşılıqlı təsirləri, pozitiv və neqativ aspektləri" mövzusunda respublika konfransının keçirilməsinin nəzərdə tutulduğunu bildirib.

Alim İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun artıq yeni şəraitdə, Elm və Təhsil Nazırlığının tabeliyində fəaliyyət göstərdiyini, bu elmi müəssisənin qarşısına elm və təhsilin integrasiyasının dərinlaşdırılması, eldə olunmuş qabaqcıl biliklərin paylanması, təhsilə ötürülməsi, yüksəkxitəslə kadrların hazırlanması və s. kimi ciddi vəzifələrin qoyulduğunu söyləyib.

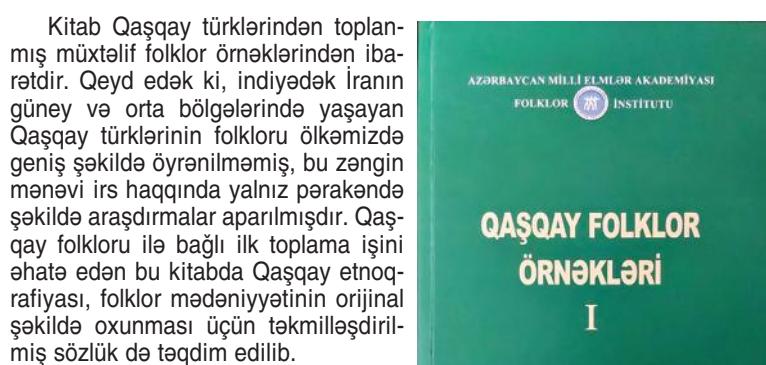
AMEA-nın vitse-prezidenti Azərbaycan Texniki Universiteti ilə İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu arasında imzalanmış elmi-tədqiqat üzrə birgə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumundan irəli gələn vəzifələr haqqında da məlumat verib. Bildirib ki, əsas məqsəd iki qurum arasında əməkdaşlığı yeni mexanizmlər əsasında qurmaq, iktisaf etdirmək, kənd və təcrübə mühadiləsi aparmaq, o cümlədən birgə layihələrdə iştirak etməklə elmin iktisafına və maliyyələşdirilməsinə dəstək verməkdir. Sənəddə müvafiq istiqamətdə birge elmi tədqiqatların aparılması, Azərbaycan Texniki Universitetində təhsil alan magistrlərə və fəlsəfə doktorlarına institutun mütexəssisləri tərəfindən elmi rəhbərlik edilməsi, institutun maddi-texniki bazasından müasir dövrün tələblərinə cavab verən intellektual insan resurslarının yetişdirilməsində istifadə olunması və s. nəzərdə tutulmuşdur.

Institutda qlobal dövünün çağırışlarına və dövlətin məraqlarına adekvat tədqiqatların aparılmasına vacibliyini vurğulayan akademik Rasim Əliyev əldə olunmuş elmi nəticələrin praktikada tətbiqi, elm və təhsilin integrasiyasının sürətləndirilməsi, əməkdaşların elmi faaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması, institutun doktorant və dissertantlarının attestasiyalarının keçirilməsi və kadr hazırlığı məsələlərinə toxunub.

Elmi şuranın icasında, həmçinin beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi, xüsusən de "Süni intellekt və Big Data analitikası üzrə beynəlxalq tədqiqat şəbəkəsi"nin təsis olunması ilə bağlı müzakirələr aparılıb. Struktur bölmələrinin 2024-cü il üzrə fəaliyyət planlarının müzakirəsinin təşkili, institutun elmi seminarının fəaliyyətinin gücləndirilməsi və digər məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb, müvafiq qərarlar qəbul olunub.

"Qaşqay folklor örnəkləri" kitabının I cildi çapdan çıxbı

AMEA-nın Folklor İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə "Qaşqay folklor örnəkləri" kitabının I cildi nəşr olunub.

Kitab Qaşqay türklərindən toplanmış müxtəlif folklor örnəklərindən ibarətdir. Qeyd edək ki, indiyədək İranın güney və orta bölgələrində yaşayan Qaşqay türklərinin folkloru ölkəmizdə geniş şəkildə öyrənilməmiş, bu zəngin mənəvi irs haqqında yalnız pərakəndə şəkildə araşdırılmalar aparılmışdır. Qaşqay folkloru ilə bağlı ilk toplama işini əhatə edən bu kitabda Qaşqay etnoqrafiyası, folklor mədəniyyətinin orijinal şəkildə oxunması üçün təkmilləşdirilmiş sözlük də təqdim edilib.

"Elm və təhsil" nəşriyyatında işıq üzü görən 316 səhifəlik kitabın layihə rəhbəri akademik Muxtar Kazimoğlu-İmanov, tərtibçi və "On söz" müəllifi filologiya elmləri doktoru, dosent Mətnət Maşallahqızı (Abbasova), metnəri transliterasiya edənlər filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Qiyomat Məhərrəmli, İlahə Qurbanova və Səbuhi Bədəlov, redaktoru isə Lale Bədirovadır.

2 FEVRAL AZƏRBAYCAN GƏNCLƏRİ GÜNÜDÜR

Azərbaycan gəncliyi elm və təhsilin davamlı inkişafının və innovasiyaların tətbiqinin hərəkətverici qüvvəsidir

Hər il 2 fevral tarixində Azərbaycanda gənclər günü qeyd olunur. Gənclərimiz hər zaman dövlətimizin diqqət mərkəzindədir və onların hərəkətli inkişafı ölkəmizin sosial-iqtisadi və elmi-mədəni inkişafı ilə sıx əlaqədədir. Yetişməkdə olan gənc nəslin öz bilik, savad və bacarıqlarının, böyük potensialının effektli realaşdırılmasını, cəmiyyətdə özünə layiqli yə tutmasını və xidmətini təmin edən şəraitin yaradılması məqsədilə dövlətin gənclər siyasetinin tərkib hissəsi kimi prioritətlər müəyyənləşdirilmiş və kompleks tədbirlər mütəmadi olaraq həyata keçirilməkdədir.

Azərbaycan Respublikasında elmin və təhsilin inkişafı dövlətimizin çoxşaxəli və uğurlu siyasetinin əsas prioritətlərindən biridir. Heç şübhəsiz ki, hər bir dövlətin davamlı inkişafı, iqtisadi, siyasi və herbi qüdrəti təhsilin keyfiyyəti və səviyyəsi, həmçinin ölkənin elmi potensialı və bu sahələrdəki uğurları ilə bilavasitə bağlıdır. Yenidən müstəqillik əldə etdikdən sonra ölkəmizin davamlı inkişaf strategiyası, habelə müasir dünyada baş verən global siyasi, iqtisadi, sosial və ekoloji problemlər Azərbaycanın elmi əsaslar üzərində inkişafını zərurətə çevirmişdir. Ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən sonra gənclərin elm və təhsil sahəsində inkişafı müstəqil Azərbaycan Respublikasının memarı və qurucusu Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə birbaşa bağlıdır. Ümummilli Liderin yenidən Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışından dərhal sonra elme və alimlərə göstərdiyi xüsusi diqqət və qayğısı nəticəsində müşahidə edildən uzunmüddətli dörgünlük inkişaf mərhəlesi ilə əvəz olundu. Yüksəkxitəslə gənc kadrların hazırlanması, cəmiyyətdə gənc müəllimlərin və gənc alimlərin nüfuzunun artırılması sahəsində bir sıra mühüm qərarlar qəbul edildi, tədbirlər həyata keçirildi. Bu siyaset Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu istiqamətdə aparılan işlər Azərbaycan xalqının parlaq gələcəyinə xidmət edəcək səviyyədə peşəkarlıqla həyata keçirilir və gələcəyə də böyük nikbinlikle baxmağa əsas verir. Sözsüz ki, bütün bunların əsas meyari elm və təhsilin inkişafının innovativ iqtisadi İslahatlarla da uzlaşdırılmasıdır. Prezidentin müvafiq fermanları ilə "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu və ilk dəfə olaraq "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qüvvəyə minmişdir. "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ölkədə elmi fəaliyyətin təşkili, idarə edilməsi və inkişafı sahəsində dövlət siyasetinin əsas principlərini, elmin və elmi-innovasiya fəaliyyətinin məqsədlərini, elmi fəaliyyət subyektlərinin hüquq və vəzifələrini, elmin maliyyələşdirilməsi mexanizmlərini, elmi nailiyyətlərin stimullaşdırılması və onlardan istifadənin təşkilati-hüquqi əsaslarını müəyyən edir. Bu Qanunun qarşıya qoyduğu əsas vəzifələr Azərbaycan alimlərinin cəmiyyətin inkişafında

və bu istiqamətdə qarşıya çıxan problemlərin həllinde rolunu artırmaq, ölkənin gelecek inkişafında istirakı və məsuliyyətinin yüksəltmək, həmçinin beynəlxalq aləmə integrasiyasını sürətləndirmək kimi vacib məsələlədir. Qanun elmin inkişaf etdirilməsi, elmi məktəblərin yaradılması, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gənclərin elmi fəaliyyətə fəal cəlb edilməsi məqsədilə müxtəlif sosial həvəsləndirmə vasitə və mexanizmlərindən istifadə olunması, gənc alimlərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, dərhal sonradan tətbiq etdirilməsi, elmi biliklərin yayılması və tənqidiləri, elmi işçilərin əməyinin stimullaşdırılması, yaradıcı gən

AMEA - Azərbaycanın elmi yaddaş və intellektual məkanı

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası xalqın ümumi zəkasını, ağlinı birləşdirən böyük bir sərvətdir. ...Elmlər Akademiyasının yaranması Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində müüm bir hadisədir.

Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli Lider

I məqalə

Ümumiyyətlə, "elmi yaddaş" anlayışını Pyer Noranın daxil etdiyi "yaddaş məkanı" anlayışının tərkib hissəsi kimi qəbul edir. Fransa tarixşünaslığının canlı əfsanələrindən olan Pyer Nora "yaddaş məkanı" dedikdə toplumun tarixinde xüsusi mədəni rol oynayan məkanları, böyük şəxsiyyətlərin, o cümlədən elm adamlarının fəaliyyətlərinin yaddaşda qalması üsulunu nəzərdə tuturdu.

Bu baxımdan hər bir xalqın mədəni, incəsənət, elmi, tarixi, siyasi və digər yaddaş yerləri (və ya məkanları mövcud olur). Bu, konkret xalqın keçidiyi tarixi təkamül yolu ilə bağlıdır. Daha əhəmiyyətli odur ki, "yaddaş məkanları" tarixinin sinəsindən keçərək, kollektiv sürdərə yerini tutmalıdır. Burada həm xalqın öz tarixinə, həm də özüne münasibəti sintez halında özünü göstərir. Xalqın zəkası "yaddaş məkanları"ni müeyyənləşdirir və onlara uyğun olaraq, inkişaf və tərəqqi yoluunu seçir.

Aydındır ki, xalqın hansı dəyərləri tarixinin, elminin və mədəniyyətinin yaddaş kimi görmək istəməsindən çox məqamlar asılıdır. AMEA-nın müasir mərhələdə vacibliyi baxımından bunun böyük əhəmiyyəti vardır. Bu məsələyə daha geniş aydınlıq getirmək üçün Azərbaycanda elmi ənənənin nə dərəcədə "yaddaş məkanı" olaraq cəmiyyətdə və dövlət quruculuğunda yer aldığına baxaq.

Azərbaycanda intellektin fəzilətliliyi və yaddaş

Ulu Öndər Heydər Əliyev məsələnin bu aspekti ilə bağlı dahiyanə fikirler söylemişdir. Ümummilli Liderin çox sayıda fikirlerində görür ki, Azərbaycan xalqı daim zəkəya, elme və təhsilə böyük önem vermişdir. Azərbaycanda elmi və təhsil adamlarına həmişə diqqət çox olmuşdur, onların el arasında nüfuzu yüksəlmüşdür.

Ulu Öndər öyrədirdi ki, azərbaycanlılar həmişə elmi cəmiyyətinə dəyəri hesab etmişlər, ən qədim zamanlardan başlayaraq, elmi yüksək qiymətləndirmişlər: "Azərbaycan xalqı yüksək elma, biliyi, savada malik olan xalqdır". "Hansı iqtisadiyyat olursa-olsun, elmi inkişaf etmelidir". "Azərbaycan xalqı inkişaf etmiş xalqdır. Azərbaycan xalqı öz köklərinə görə zehni inkişaf etmiş xalqdır. Biliyi, inkişafə həmişə diqqət vermiş və bu yolla getmiş xalqdır."

Ulu Öndərin Azərbaycan xalqı və dövləti üçün elmin yüksək dərəcədə vacib olduğunu konkret ifadə edən bu fikirləri tədqiqatları üçün mayak rolu oynamalıdır. Çünkü burada həm tarixi həqiqət vardır, həm də bu həqiqətin adekvat dərki üçün çox əhəmiyyətli tövsiyələr mövcuddur.

Heydər Əliyev, bütövlükdə, Azərbaycan xalqının tarixi təşəkkülünün elmi tərəfinə diqqət yetirmeyi tövsiyə edir. Deyir ki, bu xalq kökündən ziyalıdır, qədimdən ziyalılıq onun tarixi təkamülündə aparıcı yer tutmuşdur. Bu, böyük təzisdir, həm də səsleyişdir, anlatmaqdır. Ulu Öndər anladır ki, qədimdən Azərbaycanın bütövlüklə sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin kəsişmə məkanı olması, onu mədəniyyətinə, hayat tərzinə və düşüncə üsuluna o dərəcədə həpmusdur ki, bütövlükdə, cəmiyyət elmi dünyagörüşü ilə formalaşmışdır. Burada, təbii ki, dinin təsiri inkar edilmir. Əksinə, dinin de rolunu elmi müeyyənləşdirməye bir dəvet hiss olunur.

Digər məqam ondan ibarətdir ki, Azərbaycan xalqı inkişafı naminə daim elme maraq göstərmışdır. Bunun üçün də azərbaycanlı təfəkkür elmi-mədəni aspektində başqa biliklərə həmişə açıq olmuşdur. Təfəkkürün açıqlığı müasir filosoflar tərəfindən intellektin fəzilətliliyinin əsas göstəricilərindən biri kimi təqdim edilir. Deməli, qədimdən azərbaycanlı-ların təfəkkürleri fəzileti olmuş, özündə mənəvi-exlaqi fəzilətlə intellektual fəzileti sintez etmişdir. Bu məsələnin fəlsəfi əhəmiyyəti çox böyükdür və xüsusi araşdırılmışdır. Onu vurğulayaq ki, azərbaycanlı təfəkkürünün fəzilətliliyi Ulu Öndərin ifadə etdiyi fikirlərin əsasında tədqiq olunmalıdır.

Heydər Əliyevin fikirlərində intellektin fəzilətliliyi əlaməti kimi başqa bir keyfiyyət yer almışdır. Bu, Azərbaycan fəlsəfi-elmi təfəkkür ənənəsində intellektin daim birləşdirici və inkişafetdirici rol oynaması ilə bağlıdır. Diqqət et-sək, görərik ki, Ulu Öndər daim cəmiyyətin inkişafını elmlə əlaqələndirir. Bütün fikirlərində elm bütövlükde toplumun və dövlətçiliyin tərəq-qisi kontekstində qiymətləndirilir. Burada hançiri şəxsin özü üçün elm öyrənməsi arxa plana atılır.

Bundan başqa, Heydər Əliyev elmi fəaliyyəti həmisi cəmiyyət və dövlət üçün strateji dəyər kimi təqdim edir. Və bu zaman elmi düşünəcənin birlüyü, inkişafə və bəşəriliyə dəvətinə ayrica vurğulayır. Azərbaycan fəlsəfi-elmi təfəkkür buna görə ənənəvi olaraq humanist, bəşəri və sülhəvərə istiqamətlərmişdir. Bu, ümumiyyətlə, azərbaycanlı intellektinin fəzilətliliyinin, onun zehni faktor kimi "xeyirxahlığı"nın maraqlı əlamətlərindən biridir. Bu problem de ciddi araşdırılmışdır.

Məsələnin fəlsəfi-nəzəri təhlili üzərində çox geniş dayanmaq imkani yoxdur. Ancaq aydınlaşdır ki, elmi təfəkkür və onun əsas funksiyası olan elmi araşdırma mədəniyyəti qədimdən Azərbaycan toplumunun həyat fəaliyyətinin attribut olmuşdur! Ulu Öndər öz fikirləri ilə bunu dolğun ifadə etmişdir.

Bunlardan Azərbaycanda akademik elmi tədqiqatların tarixine qısa nəzər salmaq üçün təbii maraq yaranır. Bu məsələnin üzərində bir qədər geniş dayanaq.

Azərbaycan – zəngin akademik tədqiqatlar ölkəsi

VI əsrənət artıq Yunanistanda "Beşinci akademiya" (neoplatonizm döneni) mövcud idi. Lakin 529-cu ildə Bizans imperatoru Yustinian Afinada bütün fəlsəfi məktəbləri bağladı. Ioann Malala bu prosesi mələ təsvir edir: "529-cu ildə... Afinaya əmr göndərildi ki, fəlsəfəni heç kəs tədris etməsin, qanunu izah etməsin...". 531-ci ilin sonu 532-ci ilin əvvəllərində Afinə Akademiyasının rəhbəri Dəməşqin başçılığı ilə 7 filosof indiki Azərbaycanın da daxil olduğu siyasi-coğrafi və mədəni məkana qəzdi. Lakin 532-ci ilin sonunda yenidən Roma İmperiyası ərazisində qayıtdılar.

Qısa müddətdə olmasına baxmayaraq, yunan fəlsəfə və elm adamlarının Azərbaycanın yerləşən coğrafi və mədəni məkana gəlmesi və özləri ilə özəl fəlsəfi düşüncəni, məntiqi və elmi yunan yanaşmasını getirməsi tarixi bir döñüşə – geniş ərazidə akademik tədqiqatlar ənənəsinə yaranmasına təkan verdi! Faktlar bunu sübut edir.

"Akademikləşmə" prosesinin özünün "yeni coğrafi və mədəni" məkanında sürətə getmesi təsadüfi deyildi. Məsələ ondan ibarətdir ki, həmin dövr də Şərqdə ciddi elmi ənənə və ondan qaynaqlanan təfəkkür tərzi mövcud idi. Hətta xristian fəlsəfi təfəkkürünün qaynaqlarından olan Müqəddəs Avqustin elmi fəaliyyətinə maniçi kimi başlamışdır. Maniçilik III əsrənət meydانا gəlmiş və genişi yayılmış bir fəlsəfəni cərayan iddi. Hər bir halda Şərqi və o cümlədən, Yaxın Şərqi və Qafqazın yunan akademik məktəblərinə həssaslığı öncədən bu ərazilərdə elmə böyük canatmanın və regionun zəngin fəlsəfi, dini və elmi araşdırma ənənəsinə malik olması ilə sıx bağlıdır.

Bu eləmet özünü Azərbaycan da daxil olmaqla geniş ərazidə akademik araşdırılarda yunan fəlsəfi-elmi məntiqi ilə Şərqi araşdırma özülliyyətinin sintezində tapdı. O cümlədən, indiki Azərbaycan ərazilərində meydana gələn aka-

demik məktəblərdə humanitar və təbiət elmlərinin həm tədqiqində, həm də tədrisində özünü göstərmişdir. Bu bağlılıqla Heydər Əliyevin ifadə etdiyi aşağıdakı fikirlər çox maraqlı və əhəmiyyətlidir. Ulu Öndər III minilliyyin gelişisi ilə bağlı xalqa müraciətində vurgulamışdır: "...Yunan-Roma mədəniyyətinin, bütün antik sivilizasiyanın güclü təsiri altında inkişaf edən elm, ədəbiyyat və inceşənətimiz çox erkən dövrlərdə özünməxsus forma və məzmunla malik olmağa başlamışdır. Bununla yanaşı, sözsüz ki, bizim zəngin mədəniyyətimizin formalşamasına müxtəlif mərhələlərdə həm zərdüstlik, yəhudilik, xristian, həm də islam mədəniyyətlərinin təsiri olmuşdur..."

Bu fikirlərin çox mənalıları vardır. O cümlədən, Ulu Öndər ifadə edir ki, Azərbaycanda elmi tədqiqatların tarixi çox qədimdir və onun bir qolu yunan-Roma fəlsəfi-elmi xüsusiyyətlərinə gedib çıxır. Digər qolu isə Azərbaycanın mədəniyyət və elm məkanı kimi əzellikləri ilə eləqlədir. Buna görə də tədqiqatçılar yazırlar ki, qədim dövrlərdən Azərbaycanda təbiət elmləri ilə humanitar və tibb elmi qarşılıqlı əlaqədə araşdırılmışdır. Bu isə müasir akademik tədqiqatlar üçün xarakterik olan xüsusiyyətdir.

Yunan akademik düşüncə tərzinin Azərbaycanın ərazisində sirayet etməsi ilə VI-IX əsrlərdə elmin sürəti inkişafı üçün mübünt şəraitin formalşamasına səbəb olmuşdur. Və artıq IX əsrde yeni elmi mərkəzlər şəbəkəsi yaranmağa başlamışdır. Bu prosesi ümu-mileşdirək, deyə bilerik ki, Orta əsrlərdə İsfahan, Təbriz, Şamaxı, Marağa, Naxçıvan, Həmədən, Ərdəbil, Xoy, Urmiya və digər yerlərdə çox sayıda elmi tədqiqat mərkəzləri formalşılmışdır. Həmin mərkəzlər arasında elmi təcrübə məbadiləsi də mövcud olmuşdur. Bunu tarixi mənbələrdə faktlar göstərir.

Nəticədə, Azərbaycanda akademik araşdırma mədəniyyəti yeni səviyyəyə yüksəlmüş və bu, bütövlükde, elmi istiqamətlərin strukturlaşması, təskili və inkişaf etdirilməsinə ciddi təkanlar vermişdir. Bununla demək olar ki, artıq XII-XIV əsrlərə vahid Azərbaycan akademik araşdırma şəbəkəsi formalşılmışdır.

Vurğulanmalıdır ki, XIII əsrde Təbrizdə "Rübi-Rəşidi" Akademiyası teşkil edilmişdir. Burada təbiət elmləri, riyaziyyat, tibb, həndəsə və humanitar elmlər üzrə elmi tədqiqatlar aparılmışdır. Bu struktur müasir akademiyaların strukturuna çox benzəyir.

Çox əhəmiyyətlidir ki, həmin dövr Azərbaycan elmi mərkəzləri yalnız regional məqyasda deyil, dünya məqyasında diqqəti cəlb etmişdir. Nəsirəddin Tusi'nin məktəbinde hətta uzaq Çin-dən gelmiş alımlar tədqiqat aparmışlar. Sonra onlar vətənlərinə qayıdaq Tusi modelinə uyğun tədqiqat məktəbləri yaratmışlar.

Sonrakı əsrlərdə Azərbaycanda akademik araşdırma mədəniyyəti daha da inkişaf etmiş və tendensiyadan davamlı inkişaf edən yaradılıqlı əsərlərə qədər geniş dayanaq.

AMEA elmi yaddaşın milli sərvətə çevrilmesi yolunda: müasir mərhələ

Bütün bu faktlər nəyi ifadə edir? Hər şeydən önce, Azərbaycanda qədimdən akademik tədqiqatların aparıldığı fakt kimi qəbul etmək yanaşı, yaradılıqlıda xüsusi ənənə olaraq dərk etmek zərurətini ortaya qoyur. Bunun elmin təskili və idarəedilməsi aspektində anımlarından biri ondan ibarətdir ki, AMEA-nı bağlamaq fikrinə düşənlər və "bu struktur nə etmişdir ki?" kimi sual verənlər nəyi baltaladıqlarının fərqi vərsinlər. Azərbaycan ele bir elmi-mədəni məkandır ki, akademik araşdırımlar onun yaradılıqlı potensialının nüvəsini təşkil edir. Bu nüvəni məhv etmək, özünü məhv etməkdir! Və burada heç bir bəhənə keçərlidir - nə liberalizm nağılı, nə antisovetizm radikal mövqeyi, nə Qərb nümunəsində elmi fəaliyyəti "müsərləşdirmək" bəhənəsi ilə olanı da dağıtmışaq aqresivliyi, argument deyildir. Təbii ki, elmi fəaliyyətin səmərəsini artırmaq üçün islahatlar zəruriyidir, lakin bunu ölkədə akademik tədqiqatın ənənəsinə zərər verməklə etmek qətiyyət olmaz. Həm də AMEA indiki fəaliyyəti ilə sübut edir ki, müstəqil dövlətin inkişafı üçün çox böyük işlər görə biler və elmi müasirləşmə hər kəsden öncə bu strukturun ciyinləri üzərində mümkündür.

(ardı var)

Füzuli QURBANOV
AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya
Institutunun şöbə müdürü,
fəlsəfə elmləri doktoru

Naxçıvan Bölməsində "Məhəmməd Əmin Rəsulzadə icimai xadim və ədəbiyyatşunas kimi" mövzusunda elmi konfrans

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində "Məhəmməd Əmin Rəsulzadə icimai xadim və ədəbiyyatşunas kimi" mövzusunda elmi konfrans olub.

Konfransı giriş sözü ilə AMEA Naxçıvan Bölməsinin sədri akademik İsmayıllı Hacıyev açıb.

Akademik qeyd edib ki, yanvar ayının 31-i görkəmli icimai-siyasi xadim, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri, Azərbaycan Milli Şurasının sədri Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin anadan olmasının 140 illiyi tamam olur.

Ismayıllı Hacıyev M.Ə.Rəsulzadənin icimai və siyasi fəaliyyətinin xüsusi önəm daşıyan cəhətlərini diqqətə çatdırıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 dekabr 2023-cü il tarixli "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" Sərəncamının M.Ə.Rəsulzadənin icimai xadim, siyaset və elm adamı, ədəbiyyatşunas, ədəbi təqnidçi, yazıçı, publisist kimi daha dərindən araşdırılması naəvəcəyini bildirib.

Konfransda bölmənin incəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev "Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və metbuat", Tarix, Etnoqrafiya və Arxeolojiya İnstitutunun şöbə müdürü tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlhami Əliyev "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin icimai-siyasi fəaliyyəti" və Naxçıvan Bölməsi aparatının Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin aparıcı mütəxəssisi Mehriban Sultanova "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Əsrimizin Səyavuşu" əsəri" adlı məruzələr ediblər.

Məruzələrdə M.Ə.Rəsulzadənin həyatı haqqında geniş məlumat verilib, onun fəaliyyətinin əsas mərhələləri şərh olunub. "Şərqi-rus", "İran-nou", "Irş

Qərbi Azərbaycan toponimlərinin taleyi faktların dili ilə - Zəngəzur mahalı

XX əsrin bələsi - Deportasiya

Müasir siyasi proseslər nəticəsinde xalqımızın əzəli torpaqları olan Qərbi Azərbaycanın əhalisinin heqiqi sakinləri olan Azərbaycan-türk əhalisinin qayıtmama konsepsiyası çox aktualdır və reallaşmaq ərefəsindədir. AMEA Nəsimi adına Dilçilik Institutundan 2022-ci ilin dekabrında yaradılmış Toponimika Şöbəsi Qərbi Azərbaycanın topominikasının tədqiqi ilə məşğuldur. Şöbədə aparılan tədqiqatların nəticələrinin bəzilərini oxucularımıza təqdim edirik.

Son iki yüz ilde Qərbi Azərbaycanın İravan çuxuru, Göyçə, Zəngəzur, Ağbaba əllerinin türk əhalisi farsların, rusların təzyiqi ile yurd-yuvalarından qovulmuş, daimi basıqlara, təhqirləre, təqiblərə məruz qalmışdır. Bu facieler haqqındakı tədqiqatlarımızı bunu deməyə eəsas verir ki, özlərin həyadlıdan eməni vandallar öz arzularına qışman çatsalar da, tarixin gedisi indi onların əleyhinə işləməkdədir.

Faktlara diqqət edək:

Qarakilsə (Sisyan) rayonu - Zəngəzur qəzasında mahal. 1930-cu ildən Ermənistan SSR-de inzibati rayon. 9 sentyabr 1930-cu ilde təşkil edilmişdir. Rayonun ərazisi deniz seviyyəsindən 2300 m yüksəklikdə yerləşir, cənubda Gorus, cənub-qərbdə Qafan, şimal-qərbdə Əzizbəyov rayonları, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikası və Laçın rayonu ilə həmsərhəddir. Ərazi bir tərəfdən Zəngəzur, digər tərəfdən Bərgüşəd dağları ilə ehət olunub. Ən yaxın dəmir yolu Naxçıvan (110 km) və Qafan yollarıdır (100 km). İravan tərəfdən 227 km rayon ərazisindən Bazarçay (Vorotan) və onun qolları Loradzor, Şəki, Ayrı, Sisyan, Şaqat və Araqlı çayları keçir. Zərzər, Qoşabulaq, Qatnağbyur (süd bulağı), Eddi, Bulaq və Şəki bulaqları su bolluğu ilə seçilir. Şəki kəndində bazalt yataqları 7 milyon kvadratmetr teşkil edir. Ərefəsə, Sofulu və Lərnəşen kəndlərində qranit ehtiyatları var. Rayonun ərazisi 1719 kvadratkilometr olmaqla Zəngəzur qəzası ərazisinin 1/3 hissəsini (4505,5 kvadratkilometr) teşkil edir. Rayonun indiki ərazisində 1886-ci ildə 21072 nəfər, 1922-ci ildə 21583 nəfər, 1986-ci ildə 34000 nəfər əhali yaşamışdır (ermenilər və azərbaycanlılar). Indiki inzibati rayonda 38 yaşayış məntəqəsi var ki, onlardan 20-də azərbaycanlılar yaşayır. Ancaq XX əsrin əvvellərində Sisyan 76 kənd var idi. Onlardan 58-i azərbaycanlı kəndi olub. 1988-ci il deportasiyasına qədər rayon əhalisinin 28 faizi azərbaycanlı idi.

Sisyan bölgəsinin indiki ərazisi Sünik mahalının Sisagan əyalətinə uyğundur. Sanki Sisyan adı da bundan yaranıb. Səfəvilər dövründə (XVII-XIX əsrlər) bu mahal ayrıca hökmənləq (meliklik) idi.

1813-cü ildə Rusiya ile İran arasında bağlanmış "Gülüstan" müqaviləsinə əsasən Zəngəzur (o cümlədən Sisyan bölgəsi ərazisi) Rusiyaya təhlif verildi. 1822-ci ildən 1930-cu ilə qədər İranın Xoy, Salmas və digər bölgələrindən çoxlu sayıda erməni mühaciri Sisyan rayonu ərazisində köçürüldü. XIX əsrin ikinci yarısından XX əsrin əvvellərinə qədər Sisyan rayonu ərazisi Gence guberniyasının Zəngəzur qəzasının tərkibində idi. Ermeni menbələri əsasında təqdim edilən bu fakt da göstərir ki, Sisyan rayonu heç vaxt Ermenistanın tarixi ərazisi olmayıb.

1828-1829-cu illerde Xoy və Salmas erməniləri İranın bu əyalətlərindən Sisyan rayonunun Şaqat, Barsrevan, Balak, Sisian, Salvard, Tasik, Uz, Aşota-van və başqa kəndlərinə köçürülüb.

Ermeni menbələri bu dövrün tarixini de saxta laşdırırlar. Bu, Sisyan bölgəsi azərbaycanlılarının Andranik tərəfindən mehv edilməsinə, kəndlərin dağılıması və talan edilməsinə de addır. Bəzi müəlliflər onu bolşevik kimi xarakterize edirlər. Həmin ağır günlərdə Andranik Ozanyan Zəngəzurda yaşayan ermənilər böyük köməklik göstərdi. O, öz dəstəsi ilə avqustun sonunda Sisyanı qətdi. Camaat onu sevincə qarşılıdı. Andranik ermənilərin türklərə qarşı ruhunu, əhvali-ruhiyyəsini sınamaq üçün sentyabrın 15-də Qarakilsə (indiki Sisyan) kend komissarlarının toplantısını keçirdi... Daşnaklar silahı yerə qoymaq istəmildilər. Onlar Ermenistanda fehle-kəndli hakimiyyətinin yaradılması ilə razılığa bilmirdilər. Əvvəlce Sünik, sonra isə Dağlıq Ermeni Respublikasının muxtarlığıntını elan etdilər.

Bunun aydın olması üçün Zəngəzur qəza rəisi 1918-ci il 12 sentyabr tarixli 3 nömrəli məruzzasını, Andranikin komandanlığı altında ermənilərin Urud, Darabas, Ağudi, Vaqudi, Ərlikli, Şükür, Melikli, Pulkend, Şəki, Qızılıcık kəndlərini darmadağın etməsi barədə məlumat vermək kifayətdir. Həmin tələ Qarakilsə, İrlik, Paxlılu, Darabas, Kürdələr, Xotan, Sisyan və Zabazadurun müsləman hissəsinə qismət oldu. Üstəlik, 500 nəfər öldürdü. Əsir erməni qoçanın sözlərinə görə, Andranik yerli (Zəngəzur) ermənilərin tələbi ilə bu kəndləri dağıdıb. 1918-ci ildə Andranik bir neçə həftə ərzində Azərbaycan kəndlərinin yaridan çoxunu meglub etdi və dağıdıb. Saq qalan əhali evlərindən didərgin salındı.

Ermenistanda sovet hakimiyyəti qurulduğundan sonra Sisyan rayonunun azərbaycanlı kəndlərinin qacqınları öz evlərinə qayıtmış və yuxarıda qeyd etdiyim kimi, 1987-ci ildə rayonun azərbaycanlı əhalisi ümumi sayı 1/3-dən çox olmuşdur.

Rayonun 58 kəndindən 53-ü sirf Azərbaycan kəndi, 5-i isə qarışq kənd idi. Etnik tərkib belə idi: 1831-ci ildə 2155 erməni (1828-1830-cu illərdə İrəvan köçənlərlə birlikdə), 1052 azərbaycanlı, 1873-cü ildə müvafiq olaraq 9602 nəfər, 4106 nəfər, 1886-ci ildə 13145 nəfər və 8642 nəfər. 1918-ci ildə milli əməniyyət qəzasında öz yurd-yuvalarından qovulmuş, daimi basıqlara, təhqirlərə, təqiblərə məruz qalmışdır. Bu facieler haqqındakı tədqiqatlarımızı bunu deməyə eəsas verir ki, özlərin həyadlıdan eməni vandallar öz arzularına qışman çatsalar da, tarixin gedisi indi onların əleyhinə işləməkdədir.

1988-ci ildə Ermənistanın azərbaycanlılarının yaşıdlıları bütün rayonlarında olduğu kimi, eyni sənari üzrə sisanlırlar da dövlət seviyyəsində bir həftə ərzində öz yurd-yuvalarından vəhşicəsine qovuldular. Azərbaycan kəndlərinin, həmçinin indi mövcud olan kəndlərin tarixine dair ayrı-ayrı məqalelər təqdim olunduğu və orada Andranik, Drob Nijdenin qanlı əməllərinə geniş yer verildiyi üçün onların cinayətlərinə burada təsvir etməye ehtiyac yoxdur. Bunlar Ağacı, Mehrəli, Ağudi, Ağyol, Ağkənd (Aşotavan), Əziz payası, Həkeri, Alacıq, Əlli, Əlişar, Almalı, Alça-dərəli, Məzməzik, Aramis, Ərefəsə, İkinci Arxlı, Araqlı, Aşağı Ağkörpü, Baharlı, Bazarcay, Bazarkənd, Baybali, Batar, Başkənd, Bələk, Bozkənd, Bozneli (Ağkörpü), Vaqudi, Qalacılıq, Qarakilsə (Sisavan, Sisyan), Gözəldərə, Homur, Horfəqis, Qoşabulaq, Dərəbaş, Dastakert, Dərəkənd, Comartlı, Dulus, Zabaqadur, Qıvrıq, Qızıl Şəfəq kimi Azərbaycan kəndləridir.

Gorus - Gence guberniyasının Zəngəzur qəzasında əyalet. 1920-ci ildən Ermənistan SSR-nin inzibati rayonu, 1930-cu il sentyabrın 9-da keçmiş Gence guberniyasının Zəngəzur qəzasına aid ərazinin bir hissəsində təşkil edilmişdir. Rayon mərkəzi respublika əhəmiyyətli Gorus şəhəridir. Gorus şimaldan və şərqdən Laçın və Qubadlı rayonları ilə, qərbdən və cənubdan isə Qərbi Azərbaycanın (indiki Ermənistanın) Sisyan və Qafan rayonları ilə həmsərhəddir. Sahəsi 725 kvadratkilometrdir. Rayonun ərazisindən Bazarçay (Voratan) çayı və onun qolları Gorus, Zoraşen və Xndzoresk keçir. Bölgənin en böyük göllərindən biri Qaragölür. Ümumi torpaq sahəsi 74657, faydalı torpaq sahəsi 52187 hektardır.

Rayonda tarix boyu əksərən azərbaycanlılar yaşayıb. 1831-ci ildə burada 6700, 1897-ci ildə 25882, 1926-ci ildə 23362, 1939-cu ildə 22931, 1959-cu ildə 20950, 1970-ci ildə 18769, 1979-cu ildə 12629 azərbaycanlı yaşayıb.

Ermenistan Sovet ensiklopediyasında qeyd olunur ki, indiki Gorus rayonunun ərazisi X əsrde ərəblərin işgali altında olsa da, əhali öz dil (Alban) və dinini hifz edib. 896-906-ci illərdə Tativ kilsəsi tikilmişdir. XIII-XIV əsrlərdə ərazi monqolların əsareti altında idi. 1699-cu ildə Osmanlı Türkiye ilə İran sahə arasında bağlanmış müqaviləyə əsasən, Zəngəzur İran hakimiyyətinə keçdi və bu, 1805-ci ilə qədər davam etdi. 1805-ci ildə Gorus rayonu Zəngəzur qəzasının tərkibində Rusiyadan elinə keçdi.

1813-cü ildə bağlanmış "Gülüstan" müqaviləsi bu keçidi qanuniləşdirdi. 1823-cü ildə qəzanın da daxil olduğu Qarabağ bölgəsi təşkil edildi. Yüz il sonra 1920-ci il iyulun 2-de qırmızı ordu Gorusa daxil oldu, daşnak müsəvət hökuməti devrildi, sovet hökuməti yaradıldı. Ermeni menbələrində bölgənin tarixini təsvir edərək iki mühüm sahəye yol verilmişdir. Birincisi, Zəngəzur qəzasının Qafan, Gorus, Qarakilsə (Sisyan) və Meğri rayonları tarixi erməni torpaqları kimi verilir. Qəza Azərbaycanın tarixi ərazisi idi. İkincisi, 1918-1920-ci illərin qırğınında haqqında heç bir məlumat verilmir, bütün Zaqafqaziyada azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilen soyqırımı haqqında yazılır, Andranikin vəhşiliklərindən bəhs edilmir.

Məlumdur ki, Gorus Zəngəzur qəzasının mərkəzində yerləşir və ona görə 1876-ci ildən Zəngəzur mahalının mərkəzi olub. Bu veziyəti nəzərə alan Andranik 1918-ci ildə Gorus şəhərinin Baş Qərargahının iqamətgahı seçdi. Bütün azərbaycanlıları Zəngəzurdan qovmaq və mahalı Ararat Respublikasına birləşdirmək məqsədilə orada erməni Milli Şurası yaradı və Gorusu ayrıca dövlət elan etdi.

Bundan əlavə, Gorus antitarat (anti-Azərbaycan) təşviqatçıları ocağı idi. 1919-cu ildə Andranik hələ də orada idil və o, İravan erməni hökumətinə təmədğinə imtiyətini təmədğinə imtiyətini edirdi. Hökumətin hesabında deyilir: "Demək olar ki, bir il ərzində qismən Zəngəzur qəzasında yerli bolşevik təfəkkürli ermənilərdən ibarət müxtəlif silahlı destələr fəaliyyət göstərirdi. Əhalini dəhşətə getirən və Azərbaycan hökumətinin nüfuzunu tanımayan bu destələr müsəlman kəndlərinə basqın edərək bu kəndləri viran qoyurdular, əhalini məhv edirdilər. Evlərini tərk edərək qonşu mahallarda sığınacaq axtarmajā məcbur olmuş dinc əhali 60 mindən çox müsəlman qacqın, açıq səma altında acliğın və soyğunun bütün dəhşətlərinə yaşıyaraq ezbək çəkirdilər".

1919-cu il yanvarın əvvəlində Zəngəzur hadisələrinin təsiri altında bu mahalın dağlıq hissəsinin sakinlərinin zorla çıxarılması nəticəsində təxminən 40 min nəfər Cəbrayıyla, Qarabağın Şuşa və Cəvansıq qəzalarına və eyni zamanda respublikanın başqa yerlərinə qaçı. Andranik Gorus rayonunda tərətdiyi qanlı qırğını təsdiq edən sənədədirilmiş faktlar dan birində - Qarabağ general-gubernatorunun 21 yanvar tarixli 100 nömrəli telegramı var. Həmin telegramda deyilir: "Zəngəzur erməniləri nizami qoşunların, topların iştirakı ilə Əliqululuşağı, Surnuxi, Şəmsiz, Seyidlər, Məzrə Eyvazlı, Şahverdilər və Məsimli kəndlərini əhali keçirib əhali tamamilə mehv etdilər".

Ermənistanda sovet hakimiyyəti qurulandan sonra da Gorus rayonunun dağılılmış azərbaycanlı kəndlərinin əhalisinin eksəriyəti öz evlərinə qayıtmadı. Ona görə de Gorus rayonunun indiki inzibati bölgüsündə 4 Azərbaycan kəndi qalmışdır.

Mənbələrdə təkçə Gorus rayonunda xarabalaşa çevrilmiş 40-a yaxın Azərbaycan kəndi haqqında məlumat verilir: Abbas dəresi, Abbaslar, Əbdüləli, Ağafli, Ağbulaq, Ağ körpü, Aynaxlı, Axarlı, Ələkçi, Əliqulu kəndi, Alçalı, Birinci Əliyanlı, İkinci Əliyanlı, Həmidux, Ərəbxana, Əhmedədağ, Baba Yaqublu, Babalı Qayalı, Bababelli, Bayandur II, Bezli Ağcakənd, Beşbarmaq, Binə Yaşadıq, Boz Kaha, Gavur Bəmi, Gavur Qalası, Gelincə, Gölçük, Güney, Kican, Qıṣırdağ (Amulsar), Kürdələr, Xoşadzax, Xoznəvar, Şəmsiz, Şahverdilər (Şahverdi Uşağı), Şurnux və s.

Tarixi faktlara əsasən söyləmək olar ki, Meğri toponiminin tarixi qədim dövrlərə söykənər. 1918-ci ildən ermənilər Meğri rayonunu işğal etmişlər. Kiçik Qafqaz dağlarının cənub-şərqi qurtaracağında yerləşən Meğri rayonu 1920-ci ildə qədər Gence guberniyasının Zəngəzur qəzasında mahal, daha sonra SSRD-in inzibati rayon olmuşdur. Meğri rayonu 1930-cu ildə sentyabrın 9-da yaradılmışdır. Şimalda Qafan rayonu, qərbdə Ordubad rayonu, şərqi Zəngilan rayonu, cənubda İranla həmsərhəd olan rayonun ümumi sahəsi 664 kvadratkilometrdir.

XX əsrin əvvələrində Meğri rayonunda 23 azərbaycanlı kəndi olmuşdur. 1918-1920-ci illərdə daşnak silahlı destələrinin hücumuna məruz qalmış azərbaycanlı kəndlərinin hamısı dağılılmış, əhalisi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Meğri azərbaycanlılarının bir çoxu Araz çayını keçərək Cənubi Azərbaycana qoşmış, bir hissəsi isə Qarabağ və Cəbrayı qəzalarına köçmüştür.

Rayonda aşağıdakı kəndlər və məntəqələr qeydə alınmışdır:

- Bənövşəbuş, Əmrəhəd, Əmrəkar, Təğut, Maralzəmi, Buğakar, Əkərək mis mədənleri, Vartanizor (Lök), Lehvaz, Mülk, Vahravar, Əldəra (Əldəm), Nüvədi, Əyiazur (Yeriazor), Liçkvaz, Mərzəqat, Noraşenik, Nüvədi, Seyidlər kəndi, Süngilan, Tağəmir, Taştun, Tey və s. aid etmek olar.

1988-ci il kimi Meğri rayonunun Vartanizor, Aldere, Lehvaz, Maralzəmi kəndlərində, 1991-ci ilə qədər Nüvədi kəndində azərbaycanlılar yaşamışdır. 1991-ci ilin avqustun 8-də erməni qoşun dəstələri rus ordusunun köməyi ilə Ermenistanda olan axırçı azərbaycanlı kəndinin 1700 (1979) nəfər əhalisi nədə öz doğma yurdundan deportasiya etmişdir.

Rayonun ərazisində IX-X əsrlərə aid çoxlu tarixi abidələr, Alban kilsələri, qalalar və başqa tikitli qalıqları vardır, onların izlərini itirmək üçün erməni əhələr hər cür alçaqlıqlara atmışlar. Her hansı ərazidə makrotoponimlər sisteminin formalasdırmaq üçün yüz, həttə min illik dövrlər lazımdır. Makrotoponimlər müxtəlif səbəblərdən yaranır. Onların bir qismi yerin geomorfoloji quruluşu ilə, müəyyən qismi isə xüsusi və ümumi onimlərlə bağlıdır. Meğri rayonun ərazisində makrotoponimlər mövcud olmaqla, əhələlər tədqiqatdan kənardan qalmamalıdır. Tədqiqatda cəlb edilən Meğri rayonu ə

Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illiyi münasibətilə

AMEA-nın Naxçıvan Bölmesində Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun təşkilatlılığı ilə "Naxçıvan Muxtar Respublikası - 100" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfransı giriş sözü ilə açan institutun elmi işlər üzrə direktor müavini AMEA-nın müxbir üzvü Veli Baxşəliyev qeyd edib ki, ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" 30 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamı muxtar respublika tarixində əlamətdar hadisə olmaqla yanaşı, Naxçıvanın ölkənin tarixində, eləcədə ictimai-siyasi, elmi-mədəni həyatında rolunu diqqətə çatdırır.

AMEA Naxçıvan Bölmesinin sədri akademik İsmayıllı Hacıyev konfransda "Naxçıvan: muxtarıyyət-dən respublikaya" mövzusunda məruzə edib.

Akademik məruzəsində zəruriyətdən doğan muxtarıyyət statusunun verilmə sebeplerindən, tarixi önemindən söz açıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin muxtarıyyət statusu haqqında fikirlərini diqqətə çatdırın bölümə sədri bildirib ki, bu status Naxçıvana Moskva və Qars beynəlxalq müqavilələri, 1921-ci ilin dekabrında keçirilən referendum ilə verilib.

Məruzədə 1917-ci ilin Fevral burjua demokratik inqilabından sonra Cənubi Qafqazda formalasdırılan mülki hakimiyət strukturundan, həmin dövrə Rusiya, İngiltərə və ABŞ kimi dövlətlərin bölgəyə müdaxilə-

sindən, onların geosiyasi planlarında Naxçıvanın önemindən, erməni-pərəst məqsədlərindən bəhs olunub. Havadarlarının dəstəyi ilə Azərbaycan əraziləri hesabına "torpaqlarını" genişləndirməyə çalışan ermənilərin ərazi iddialarının əsaslı xronoloji ardıcılıqla tarixi faktlar əsasında şərh edilib.

Akademik məruzəsində muxtarıyyətin növləri barədə məlumat verib, habelə bu statusun Naxçıvana nə üçün lazımlığı faktını əhatəli şərh edib. N.Nərimanov və B.Şah-taxtinskinin fəaliyyətlərində Zəngəzur və Naxçıvan məsələsində danişan alım həmin dövrün mühüm tarixi hadisələrini geniş təsvir edib. Moskva və Qars müqavilələrinə əsasən bölgənin fiziki xəritələri əsasında Naxçıvandan qoparılaraq ermənilərə verilmiş ərazilərdən, ermənilərin muxtarıyyət statusunun leğvi ilə bağlı canfoşanlığından danişib.

Ismayıllı Hacıyev bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaradılmasının 100 illiyi münasibətilə imzaladığı sərəncam muxtar respublika üçün xüsusi tarixi əhəmiyyət kəsb edir.

Akademik daha sonra konfrans iştirakçılarının suallarını cavablandırıb.

Konfransda incəsənet, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quşiyev mövzu ilə bağlı çıxış edib.

NAXÇIVANAM

Naxçıvanam!
Yarandığım əzel gündən,
Odlar Yurdum Azərbaycan olmuş anam!
Sine gerib düşmənlərin od püşkürən davasına,
Vüqarımı melhəm qoydum igidlerin yarasına!
Sinəm üstə əsirlərin silinməyən izləri var
Əcəmidən abidələr quçağımda var yadigar.
Xan Arazım, Arpaçayım dastanıdır aşıqların,
Tükənməyən duz dağları nemetidir bu diyarin.
Söz açıqlar "Sirab"ımdan, "Badamlı"mdan
çox varımdan.
Övladlarım gileyənlənməz boranımdan,
baharımdan!
Göz gəzdirdib hər fəsildə dağlarına salsañ nəzər,
Göracəksən "Gözəl" kəklik daşdan-daşa
nece sekər.
Bağlarında neler yoxdur -
sarı limon, heyva çoxdur,
Yaylağında sərin bulaq, min naxışlı
çəmənim var,
Novruz günü dost-tanışa paylamağa
səmənim var!
Oğlum-qızım sular çəkib Xan Arazdan
"Böyük Düz"ə,

Balalarım can atır ki, yollar boyu çınar düzə.
Arpaçayı! - gizlətmirəm, incimisdim
mən də ondan,
Ancaq gördüm günahsızdır, uzaqdır o,
nahaq qandan.
Böhtənləmiş zaman onu,
Bulandırmış saf suyunu!
Dözməddi böhtənlərə - coşdu, daşdı,
başımıza oyun açdı.
Minhünərlə çay üstündə quruldu bənd,
Dəyişib öz simasını Şərurum da
neçə oba, neçə də kənd,
Naxçıvanam - yağı düşmən torpağıma
çox batırıb dişlerini,
Övladlarım kəsibdilər yağıları!
Damardakı quduqlaşan şışlərini!
...Müstəqillik günləridir, üzərimə nur çıleyən,
mən gözəllik məskəniyəm!
Övladlarım xoş nəğməli, azad səsli,
Qucağımda bəsləyirəm gələcəyə gələn nəslil...

İbrahim YUSİFLİ
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı,
şair

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev,
İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev,
Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev,
İsmayıllı Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyin Şükürov

ELAN-MÜSABİQƏ

Mirzə Şəfi Vazehin anadan olmasının 230 illik yubileyinə həsr olunmuş respublika konfransı keçiriləcək

2024-cü ilin iyun ayında Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyində Azərbaycan şairi və mütefəkkiri, pedaqoq və xəttat Mirzə Şəfi Vazehin anadan olmasının 230 illik yubileyinə həsr olunmuş "Mirzə Şəfi Vazeh və Azərbaycan ədəbiyyatı Şərq-Qərb əlaqələri kontekstində" mövzusunda respublika elmi konfransı keçiriləcək.

Konfransın bölmələri:

1. Mirzə Şəfi irsi Azərbaycan və Qərb əlaqələri kontekstində;
2. Mirzə Şəfi şeirləri musiqidə və poeziya-musiqi əlaqələri problemləri;
3. Mirzə Şəfi Azərbaycan boyakarlığında və klassik ərsin incəsənətdə eksi problemləri;
4. Mirzə Şəfinin ədəbi mirası və mətnşünaslıqda atribusiya məsələleri;
5. Mirzə Şəfi ərsinin poetikası və ədəbi məclislər ənənəsi.

Məqalənin tərtib olunma qaydaları:

- Mətn Microsoft Word redaktorunda (.doc, .docx) təqdim edilməlidir;
- Məqalənin mətni Azərbaycan, rus və ingilis dillərində açar sözlər, xülasə və ədəbiyyat siyahısı daxil olmaqla 3-5 səhifə həcmində olmalıdır;
- Məqalə Times New Roman - 12 pnt şrifti ilə, sətirlerarası interval - 1,5 olmaqla yazılmalıdır;
- Yuxarı sağ küncləde kiçik və tünd şriftlə müellifin adı, soyadı, ondan altda kiçik və adı şriftlə elmi dərcəsi (varsə), elmi adı (varsə), iş yeri, elektron ünvanı və əlaqə nömrəsi göstərilməlidir;
- Məqalənin adı ortada böyük və tünd şriftlə verilməlidir;
- Məqalənin mətni Azərbaycan dilində yazılırsa ingilis dilində xülasə, ingilis dilində yazılırsa Azərbaycan dilində xülasə; rus dilində yazılırsa Azərbaycan və ingilis dillərində xülasə tələb olunur;
- Məqalənin müxtəlit dillərə olan xülasələri bir-birinin eyni olmalı, məqalənin məzmununa uyğun yazılmalıdır. Xülasədə müellifin geldiyi elmi nəticə, işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti və s. öz əksini tapmalıdır. Hər bir xülasədə müellifin tam adı göstərilməli, həmçinin məqalənin adı tərcümə edilməlidir. Xülasələr 50-100 sözdən ibarət olmalıdır;
- Mətnin əvvəlində məqalənin və xülasələrin yazılışı dillərə müvafiq olaraq minimum 5 açar söz göstərilməlidir;
- Ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcılılığı ilə olmalı, AAK-nın tələblərinə uyğun tərtib edilməli, məqalədə istinadlar düz mətərizə daxilində verilməlidir (məs: [5, s.12]).

Mətnin səhifə parametrləri aşağıdakı şəkildə olmalıdır:

Sağ tərif -1sm

Sol tərif - 3sm

Aşağı hissə - 2 sm

Yuxarı hissə - 2sm

Məqalələrin qəbul olunması üçün son tarix: 15 may 2024-cü il

Təşkilat komitəsi məqalələrin metnində düzəlişlərin edilmesi (ümmüki məzmununu dəyişmədən), məruzələrin geri qaytarılması hüququna malikdir.

Təşkilat komitəsi ilə əlaqə:

Ünvan: AZ1001, Azərbaycan Respublikası,

Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi, 53

Tel.: (+994 12) 505 53 14

E-mail: nizamimuzeikonfrans@mail.ru

"Ağlılı ətraf mühit və yaşıl texnologiyalar" adlı beynəlxalq konfrans

12 aprel 2024-cü il tarixində Elm və Təhsil Nazirliyinin Odlar Yurdu Universitetində "Ağlılı ətraf mühit və yaşıl texnologiyalar" adlı beynəlxalq konfrans keçiriləcək.

Konfrans Rəqəmsal İnkışaf və Nəqliyyat Agentliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Şimali Kipr Respublikası Yakın Doğu Universiteti, Azərbaycan Respublikası Milli Aerokosmik Agentliyi, Elm və Təhsil Nazirliyinin İnforsasiya Texnologiyaları İstítutu, Kanadanın Alberta Universiteti, Polşa Elmlər Akademiyası Sistemlər Tədqiqatı İstítutu, Elm və Təhsil Nazirliyinin Dendrologiya İstítutu və AMEA-nın dəstəyi ilə Elm və Təhsil Nazirliyinin Odlar Yurdu Universitetində təşkil olunacaq.

Konfransın elm komitəsində 20 ölkədən 40-dan çox yerli və xarici alımlar yer alır. Konfransın program komitəsində iştirak edəcək alımların "H" indeksləri 50-150 arasındadır. Konfrans məqalələrinin yüksək reytingli məlumat bazalarında (Scopus və WoS) indekslənmələri üçün beynəlxalq Springer nəşriyyatı ilə razılıq əldə edilib.

Konfransda mühüm qlobal çağırışların həlli dair kollektiv öhdəliklərin vurğulanması nəzərdə tutulur. Tədbir ağlılı ekoloji həller və qabaqcıl yaşıll texnologiyalar arasında sinerji keşf etmək üçün unikal platformadır. Müxtəlif ölkələrdən gələcək elm adamları ilə eməkdaşlıq etmək, öyrənmək və bilikləri bölüşmək imkanları əldə ediləcək.

Konfrans zamanı yaranan müzakirələr və ideyalar iqlim dəyişikliyi, resursların tükənməsi və çirkəlnemə kimi aktual qlobal problemləri həll etmək potensialı ilə çox geniş əhəmiyyət kəsb edir, konfransda paylaşılan biliq və fikirlər daha yaxşı və daha ağlılı gələcəyin formallaşmasına əsas rol oynayacaq.

Tədbir haqqında ətraflı məlumatı aşağıda qeyd olunmuş linklərdən eldə etmek mümkündür:

<https://icseg2024.com/>

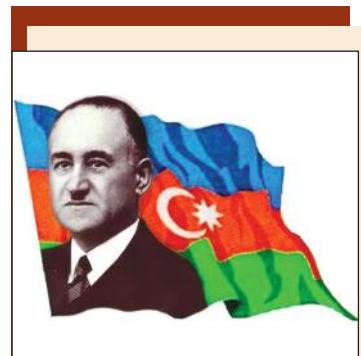
<https://oyu.edu.az/az/research/>

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

Стратегическая
линия

стр. 10 ⇨

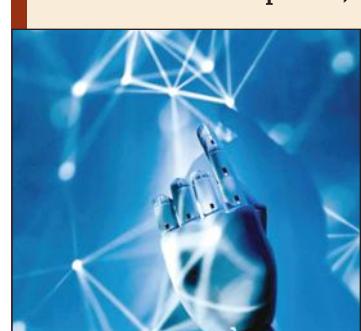
400 ppm -
это серьезный
сигнал

стр. 11 ⇨

Минимизировать
негативное
воздействие

стр. 11 ⇨

Artificial
intelligence is still
costly to replace
most human jobs:
Study

стр. 12 ⇨

Исследуя духовную культуру тюрков

Азербайджанские ученые традиционно уделяют большое внимание изучению и пропаганде наследия выдающихся личностей

Состоялось очередное заседание Президиума Национальной академии наук Азербайджана. В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены президиума, директора институтов и организаций, заведующие отделами аппарата президиума и соответствующие лица.

Вначале президент НАНА академик Иса Габиббейли ознакомил присутствующих с вопросами, стоявшими на повестке дня.

Первым на обсуждение был вынесен вопрос о задачах, поставленных в Распоряжении Президента Азербайджанской Республики от 25 января 2024 года "О проведении 530-летия гениального азербайджанского поэта Мухаммеда Физули".

Великий мастер пера

В своем выступлении по данному вопросу академик Иса Габиббейли сообщил, что гениальный азербайджанский поэт и мыслитель Мухаммед Физули занимает исключительное место в развитии литературно-художественной мысли Азербайджана, выдающийся поэт является великим мастером пера, оказавшим значительное влияние на литературу стран Ближнего и Среднего Востока и сформировавшим литературную школу, известную своими талантливыми представителями.

Руководитель НАНА также подчеркнул, что большую роль в праздновании юбилея Мухаммеда Физули на международном уровне по постановлению ЮНЕСКО сыграл общенациональный лидер Гейдар Алиев, который всегда с особым вниманием и заботой относился к сохранению национальных и духовных ценностей.

Напомнив, что во второй период руководства великого лидера Гейдара Алиева 500-летний юбилей Мухаммеда Физули отмечался в стране повсеместно, и это был первый грандиозный праздник культуры и искусства мирового масштаба, проведенный в независимом Азербайджане, академик Иса Габиббейли добавил, что, продолжая традиции общенационального лидера, Президент Ильхам Алиев также уделяет большое внимание изучению и пропаганде наследия выдающихся личностей.

Академик Иса Габиббейли отметил, что для обеспечения выполнения Распоряжения главы

государства "О проведении 530-летия гениального азербайджанского поэта Мухаммеда Физули" министерствам культуры, науки и образования Азербайджанской Республики, а также НАНА было поручено подготовить и осуществить соответствующий План мероприятий. Сказав, что уже начаты работы по организации в Академии наук юбилейных мероприятий на высоком уровне, руководитель НАНА добавил, что отделения гуманитарных и общественных наук даны соответствующие поручения по подготовке Плана мероприятий НАНА.

Для координации действий

Затем был рассмотрен вопрос о создании Совета директоров НАНА. В своем выступлении глава НАНА сообщил, что для повышения гибкости в управлении и реализации реформ в НАНА, широкого обсуждения актуальных для научных учреждений вопросов и достижения консенсуса, поиска эффективных путей решения существующих проблем возникла необходимость в создании Совета директоров НАНА. Академик Габиббейли отметил, что совет будет осуществлять координацию действий научных учреждений Академии наук, решать вопросы, связанные с обменом опытом, трудовой дисциплиной, а также организацией совместных научных и научно-технических мероприятий.

По постановлению Президиума НАНА был создан Совет директоров Академии наук итвержден его состав.

Говоря о подготовке к печати и издании произведения Махмуда Кашигари "Дивани лугат ат-турк", переведенного на азербайджанский язык в 30-х гг. XX века Халидом Саидом Ходжаевым, ставшим жертвой репрессий, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что Махмуд Кашигари - это не только гениальная личность тюркского мира, но и один из всемирно известных ученых.

Руководитель НАНА сообщил, что первый энциклопедический труд тюркского мира "Дивани лугат ат-турк" является известным нам древнейшим словарем тюркского языка, это ценный труд, созданный для изучения арабами тюркского языка, в котором собраны мудрые изречения, пословицы, образцы поэзии и прозы. Академик отметил, что "Диван", написанный в соответствии с правилами создания словарей арабского

языка и состоящий из восьми разделов, продемонстрировал силу и разнообразие слова в XI веке, а также объединил в себе интересные заметки, связанные с жизнью отдельного человека и общества того периода в целом, материальной и духовной культурой тюрков.

Всеобъемлющий "Дивани лугат ат-турк"

Сказав, что в годы советской власти этот труд был впервые переведен на узбекский язык, академик Иса Габиббейли добавил, что на наш язык "Дивани лугат ат-турк" был переведен исследователем узбекского происхождения Халидом Саидом Ходжаевым, однако после необоснованного обвинения и ареста в 1937 году 1500-страницная рукопись "Дивана" затерялась, а после длительных поисков была обнаружена в Институте языкоznания имени Насими НАНА, после чего была осуществлена соответствующая транслитерация, проделана текстологическая работа, и книга была подготовлена к печати.

Затем директор Института языкоznания имени Насими НАНА профессор Надир Мамедли рассказал о труде Махмуда Кашигари "Дивани лугат ат-турк", переведенном на азербайджанский язык X. Ходжаевым и отметил, что подготовленный в Академии наук "Дивани лугат ат-турк" отличается от изданных до этого экземпляров своей всеобъемлемостью, и добавил, что к процессу были привлечены также опытные переводчики.

Далее на мероприятии был рассмотрен вопрос о создании в НАНА Координационного центра Совета по научно-технологическим исследованиям Турции (TÜBİTAK), после чего было принято соответствующее постановление.

Академик Иса Габиббейли подчеркнул, что в последние годы связи между Азербайджаном и Турцией развиваются на высоком уровне во всех сферах, в том числе и в области науки, и выразил уверенность, что в ближайшее время связи с научными организациями братской страны расширятся еще больше, и отметил значение создания Координационного совета TÜBİTAK с точки зрения получения плодотворных научных результатов.

На заседании президиума также был рассмотрен вопрос о трудовой дисциплине в Академии наук.

Работа признана удовлетворительной

В нынешнем году, как и в предыдущем, региональные научные подразделения НАНА работали с полной отдачей

Первый месяц нового 2024 года в Национальной академии наук Азербайджана (НАНА) был посвящен отчетам о деятельности самой академии, а также ее региональных подразделений. По традиции отчетные доклады их руководителей были заслушаны на заседаниях президиума, где о своей работе рапортовали главы других отделений.

Как известно, в состав НАНА входят два региональных научных отделения (Шекинское, Нахчыванско) и два региональных научных центра (Шеки, Лянкяран). Их деятельность осуществляется в соответствии с разработанными планами развития этих структур.

Самыми первыми о своей научно-организационной деятельности в прошлом году отчитались лянкяранцы.

Лянкяран - это чай и цитрусовые

Профиль Лянкяранского регионального научного центра (ЛРНЦ) - гуманитарные и социальные науки, а основные полученные результаты связаны со спецификой региона. Это - сбор, исследование и охрана растений, типичных для Лянкяран-Астаринского региона, создание и селекция новых высокородажных и долговечных сортов чайных и цитрусовых растений, создание новых сортов с использованием современных методов селекции клонов и рекомендаций фермерам, а также проведение исследований, сборов, создание генофонда.

Кроме того, немаловажное значение имеет изучение этнографии и фольклора региона. По словам директора ЛРНЦ доктора философии по филологии Мехмана Алиева, исследования в возглавляемом им учреждении охватывали изучение творчества писателей, проживающих в юго-восточном регионе Азербайджана, обнаружение памятников археологии, нумизматика и этнография, составление карт, включение в научный оборот нумизматических материалов, их каталогизация, исследование экологических и генетических факторов популяционных, социальных и биологических особенностей долгожительства в южном регионе, образ жизни, интенсивность связанных с возрастом патологических изменений, влияние социального статуса, семейно-бытовых традиций и медицинского контроля на феномен долгожительства и т.д. "В прошлом году, - поделился он, - в нашем научном центре были изучены биохимические особенности нескольких сортов чая, выращиваемых в регионе, а также проведе-

на интродукция сортов цитрусовых растений (*Citrus grandis*, *Citrus medica*, *Citrus maxima* и т.д.), изучены возможности адаптации растения гуайава к почвенно-климатическим условиям региона".

Шеки славится экотуризмом

Шекинский региональный научный центр (ШРНЦ) как самостоятельная единица - старожил среди всех остальных. Он был создан еще в 1972 году, правда, как Шекинская зональная научная база при Институте физики АН Азербайджанской ССР. Целью этой научной структуры тогда было исследование промышленности и сельского хозяйства Шеки-Загатальского экономического района, повышение эффективности за счет применения в производстве передовых достижений науки.

Позже в Научной базе были созданы отделения геологии, биохимии, биофизики, генного фонда. Статус центра зональная база получит спустя 23 года - в 1995 году, а научные группы будут преобразованы в лаборатории, плюс к ним добавятся еще две новые - по изучению селей, а также фольклора и ремесел.

Директор центра доктор философии по физико-математическим наукам Юсиф Шукюру отметил, что в настоящее время исследования в восьми отделах ШРНЦ охватывают, в основном, такие сферы, как прогнозирование и оперативное информирование о природных катаклизмах и техногенных угрозах, изучение экосистемы, выявление способов рационального применения туристического потенциала (экотуризм), охрана окружающей среды, изучение и рациональное использование природных ресурсов (в том числе, биологического разнообразия), изучение, охрана, восстановление, увеличение, реинтродукция и рациональное использование генетических запасов диких растений, изучение истории и национально-культурного наследия северо-западного региона страны, разработка вопросов, связанных с идеологией азербайджанства, исследование генофонда человека, животных и растений, создание генетических коллекций, баз данных и т.д.

Главная книга - "Завещание отца"

Гянджинскому региональному научному отделению (ГРНО) - всего 12 лет. При его создании в 2012 году ставилась цель изучать природные (в том числе, водные) ресурсы региона, единственную в мире наф-

таланскую нефть, альтернативные источники энергии, подземные и термальные воды и т.д.

Кроме того, главными задачами гянджинских ученых на протяжении этого времени оставались изучение богатого биоразнообразия западного региона, сохранение генофонда, эффективное использование биоресурсов. Трудно переоценить и исследования по истории, археологии и этнографии древней Гянджа, изучение творчества великих мыслителей, национально-духовных ценностей и сбор местного фольклора.

Председатель отделения академик Фуад Алиев, рассказавший о деятельности ГРНО, подчеркнул, что учеными были получены важные результаты в таких областях, как изучение жизни и творчества Низами Гянджеви, исследование динамики растительных ресурсов региона, изучение агропромышленных отходов и получение из них триглицеридов и эфирных масел, исследование экологических показателей водных ресурсов. "Кроме того, в отчетном году были подготовлены ценные научные труды - монографии "Гейдар Алиев и Гянджа" и "Визиты Ильхама Алиева в город Гянджа", а также книга "Завещание отца", - резюмировал глава отделения.

Юбилейный Нахчivan

И, наконец, Нахчыванская региональная научная база (НРНО). О нем - разговор особый, ведь в этом году Нахчыванской Автономной Республике исполняется 100 лет, и первый же вопрос, вынесенный на недавнее заседание Президиума НАНА, был связан с Планом мероприятий академии по выполнению соответствующего Распоряжения Президента Азербайджана Ильхама Алиева.

Отметив, что в региональном отделении ведутся важные исследования по изучению древней истории и богатой культурной среды уникального края, творчества выдающихся классиков, а также фольклора, археологии, этнографии, президент НАНА академик Иса Габибейли заверил, что наши ученые на самом высоком уровне выполняют поручение главы государства в связи со 100-летием автономной республики.

А для торжественного проведения этого славного юбилея было принято постановление о подготовке к изданию (при соавторстве Президиума НАНА, Национальной академии наук Грузии, Академии наук Турции и Высшего совета по вопросам культуры, языка и истории имени Ататюрка) книги "Нахчыванская Автономная Республика: политико-исторические процессы и современный период".

Напомним, что НРНО - самое крупное из всех региональных подразделений НАНА, в нем - шесть институтов, в которых работают 98 человек, из них 37 - научные сотрудники - один академик, три член-корреспондента, два доктора наук, 21 доктор философии, докторанты и докторанты.

Работа всех региональных подразделений НАНА была признана удовлетворительной еще и потому, что краеугольным камнем всей их деятельности был и остается кадровый потенциал. В приоритетах также расширение интеграции науки и образования, международное сотрудничество, состояние электронной науки.

Галия АЛИЕВА

Стратегическая линия

В НАНА почтили память выдающегося представителя национальной независимости М.Э.Расулзаде

В главном здании НАНА состоялась научная конференция "Выдающийся представитель национальной независимости - Мамед Эмин Расулзаде", посвященная 140-летию со дня рождения одного из основателей Азербайджанской Демократической Республики (АДР) Мамеда Эмина Расулзаде. Мероприятие проходило при совместной организации Президиума и отделений гуманитарных и общественных наук НАНА.

Открыв конференцию вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габибейли сообщил, что глубокое изучение и пропаганда богатого наследия, жизни и творчества видных политических и общественных деятелей, представителей литературы и культуры, сыгравших важную роль в истории Азербайджана, составляет стратегическую линию проводимой в стране политики.

Академик отметил, что в этом направлении по распоряжению главы государства были принятые соответствующие государственные программы, в республике проводились Год Гейдара Алиева, Год Насими и Год Низами Гянджеви, и все эти мероприятия являются важным шагом для изучения богатого наследия выдающихся личностей и доведения информации о ценностях азербайджанского народа до мировой общественности.

Написано на основе источников

Согласно Распоряжению Президента Ильхама Алиева от 30 декабря 2023 года "О проведении 140-летия Мамеда Эмина Расулзаде", продолжил далее руководитель НАНА, в этом году в стране проходят мероприятия, посвященные выдающемуся общественно-политическому деятелю, одному из основателей и главному идеологу АДР, председателю Национального совета Азербайджана Мамеду Эмину Расулзаде. Академик подчеркнул, что и в НАНА был подготовлен соответствующий План мероприятий, уже в двух научных учреждениях были организованы мероприятия, посвященные 140-летию Мамеда Эмина Расулзаде.

Академик Иса Габибейли сообщил, что, наряду с заслугами Мамеда Эмина Расулзаде в сфере государственного строительства, особого внимания заслуживает и его литературная деятельность; монография Расулзаде "Азербайджанский поэт Низами", написанная на основе многочисленных источников, является ценным исследовательским трудом по средневековой литературе Азербайджана и, в то же время, одним из достижений мирового низамиведения.

Руководитель НАНА отметил, что сборник статей Расулзаде "Воспоминания одного тюркского националиста о беседах со Сталиным" - это ценный труд, имеющий историческое значение. Академик также подчеркнул заслуги покойного профессора Ширмамеда Гусейнова в изучении и пропаганде наследия Мамеда Эмина Расулзаде и издание им сборника произведений Расулзаде в 5-ти томах.

Глубже изучать наследие

Сказав, что в научных учреждениях, которые входят в состав отделений гуманитарных и общественных наук, необходимо повысить внимание к изучению наследия Мамеда Эмина Расулзаде, академик Иса Габибейли добавил, что важно вновь привлечь к исследованию многогранную деятельность общественно-политического деятеля, глубже изучить его наследие и выявить неизвестные нам труды. Руководитель НАНА подчеркнул, что доклады, которые будут прослушаны на конференции, внесут свою лепту в дальнейшие исследования, связанные с деятельностью Расулзаде.

Затем с докладом "Основатели Азербайджанской Демократической Республики в публицистике Мамеда Эмина Расулзаде" выступил главный научный сотрудник отдела эмигрантской литературы Института литературы имени Низами Гянджеви доктор филологических наук Абид Тахирли. Он сообщил, что статьи Расулзаде об основателях АДР позволяют глубже изучить его творчество и, в то же время, лучше ознакомиться с жизнью и деятельностью выдающихся личностей, о которых он повествует, а также обогатить представления о событиях, происходящих в общественно-политической, культурной и литературной жизни того периода.

400 ppm - это серьезный сигнал

Кардинальные изменения в сторону устойчивого развития должны начаться в течение ближайших лет

За последние десятилетия в результате ускорения научно-технического прогресса человеческая деятельность превысила потенциальные возможности окружающей к нейтрализации вредных побочных продуктов, и выхлопные газы, вредные жидкости или взвеси стали вовлекаться в общепланетарную циркуляцию.

Человечество осознало: общество и природа формируют единую, взаимосвязанную социоэкологическую систему. По мнению мирового научного сообщества и экспертов ООН, кардинальные изменения в сторону устойчивости должны начаться в течение ближайших лет, в противном случае разрушения окружающей среды будут необратимыми. Это понимание сегодня присутствует в экологической политике многих стран. Не осталась в стороне от общего мирового движения к устойчивому развитию и наша страна, и яркое тому подтверждение - проведение в Баку 29-й сессии Конференции сторон рамочной конвенции ООН об изменении климата (COP29).

Об этом и о многом другом - в интервью нашего корреспондента с международным экспертом, советником президента Национальной академии наук (НАНА) академиком Адилем Гарифовым.

- Как вы оцениваете проведение в нашей стране столь масштабного мероприятия, как COP29?

- Это еще раз доказывает всему миру, насколько мудр и дальновиден глава нашего государства. Азербайджан обладает большим запасом углеводородного сырья, являющегося основным источником энергии. Но, несмотря на это, в нашей стране ведется активная работа по уменьшению эмиссии, то есть выбросов в атмосферу загрязняющих веществ.

Кроме того, нам есть что показать миру, Азербайджан словно говорит: "Приезжайте к нам, посмотрите, что мы делаем в свете решений международных природоохранных конференций (Киотский, Парижский, Дубайский протоколы). Безусловно, это мероприятие поднимет еще больше статус нашей страны, повысит доверие к ней.

Несмотря на то, что запасов газа и нефти у нас хватит еще лет на сто (даже если будем использовать их такими темпами), мы тем не менее полностью перевели всю нашу энергетическую систему на основу малоуглеводородного метана, тем самым добившись эмиссии.

У нас есть крупнейшая на Южном Кавказе солнечная электростанция "Гарадаг" мощностью 230 МВт, она также может продемонстрировать миру, насколько мы элитное государство, которому можно доверять. При том, что такие развитые страны, как США, Франция и др. не включились в этот природоохраненный процесс, например - не подписали Киотский протокол. А мы - сильное самодостаточное государство, выполняющее все обязательства.

- Известно, что изначально в списке на проведение COP29 была и Армения, правда, она потом сняла свою кандидатуру.

- Это естественно. Азербайджан имеет и опыт быть хозяином проведения столь масштабных мероприятий, и обладает материальной возможностью принимать столько гостей сразу. Мы сейчас - самая экономически развитая страна в регионе, вносящая большой вклад в систему энергообеспечения не только Южного Кавказа, но и Европы. Организаторы верно определились с местом проведения COP29. А

виде выброса в атмосферу огромного количества парниковых газов. Разрушительные последствия этого явления мы уже давно наблюдаем в виде ухудшения качества воздуха и глобального потепления, влияющего, например, на увеличение частоты наводнений и ураганов, на таяние ледяного покрова на полюсах или гибель многих видов растений и животных.

Поэтому неудивительно, что в течение многих лет как правительства отдельных стран, так и международные организации уделяют столько внимания продвижению и использованию возобновляемых источников энергии в промышленности.

Мы следили за изменениями концентрации CO₂ в атмосфере (которые стали происходить с 1870 года) и, проанализировав международные данные, установили, что количество выбросов за этот период увеличилось в 2,5 раза. Сейчас мы можем наблюдать самое пиковое значение.

- Эта величина переменная?

- Да, за последние несколько сот лет были пиковы значения углеродной эмиссии, потом все шло на спад.

- А что этому способствовало?

- Происходившие в мире катаклизмы, их частота. Это - цунами, катастрофические землетрясения, изменение климата. Исследования были проведены на основе изменения ледово-

лясти) была введена в эксплуатацию первая в мире атомная электростанция, оснащенная реактором типа АМ ("Атом мирный") электрической мощностью 5 МВт. Станция безаварийно проработала почти пол века.

- А каков уровень эмиссии у атомных электростанций?

- У них нет эмиссии. То есть - выброс нулевой. Поэтому после того, как на Земле участились стихийные бедствия, увеличилась температура воздуха и уменьшилось количество осадков, когда появился так называемый пустотный эффект (опустынивание, засуха и т.д.), вот тогда и начался поиск новых видов энергии, не производящих углеводородных выбросов. И атомные электростанции были в ряду первых, на кого пал выбор.

- СССР в этом вопросе был пионером, а кто последовал его примеру?

- Через год, в 1955 году, атомная электростанция появилась в США. А вот в вопросе создания ядерного оружия советская наука немного опоздала: у американцев оно было испытано уже в 1945 году, а в СССР - только в 1949-ом. Произошло это в казахстанском Семипалатинске.

- Зеленая энергетика по-прежнему остается чрезвычайно актуальной?

- Более чем. В настоящее время ведется политика замены основных источников энергии на зеленые. К примеру, в Евросоюзе в 2020 году были принятые нормативные акты, согласно которым необходимо было на 20 процентов уменьшить выбросы углеводородов. Однако не всем странам удалось этого добиться в полной мере, только единицам - к примеру, Румыния и Германия смогли этого достичь за счет ветровой энергии, а вот Франции так и не удалось, несмотря на все старания и научные обоснования.

- Как вы думаете, почему?

- Потому что эти виды энергии нестабильные, скользящие, не подконтрольные человеку: есть солнечный свет - будет свет и тепло, нет его - нет ни тепла, ни света. Управлять ими можно, только имея большую батарею как минимум мегаваттной мощности (но ее нет даже в США), либо использовать энергию на основе водорода.

Поэтому сейчас во всем мире ведутся широкомасштабные научно-технические исследования, позволяющие регулировать виды энергетики. Дело в том, что энергию солнца или ветра нельзя резко подключить к основной энергосистеме, ведь тепловые станции работают в обычном темпе и остановить их просто так невозможно.

- А каков процент тепловых электростанций в нашей стране?

- В Азербайджане примерно 82 процента всей теплоэнергии производится на тепловых электростанциях (Мингечевир, Ширван, Баку). Как я уже отметил, на основе природного газа метана.

(Продолжение следует)

Галия ЗИСКИНД

что такое в настоящее время Армения, вы и сами прекрасно знаете.

- Адиль муаллим, почему так важна зеленая энергия?

- Зеленая энергия не выбрасывает парниковых газов или создает их в гораздо меньших количествах, снижая тем самым уровень загрязнения воздуха и помогая бороться с климатическими проблемами - например, такими, как глобальное потепление.

В мире сейчас много источников энергии, основу которых составляют углерод и углеводородное сырье (уголь, нефть, газ). Есть и альтернативные источники энергии (солнечная, ветровая, волновая, атомная). На основе углерода и углеводородов производится примерно 80 процентов энергии. К сожалению, ее производство традиционными методами приводит к серьезному загрязнению окружающей среды в

голюбом Антарктиды, определившего закономерность изменения углеводородной эмиссии: во все годы было 350-380 ppm (долей на миллион), а сейчас эти значения достигли 400. То есть уровень углекислого газа пробил психологическую отметку в 400 ppm, и это серьезный сигнал нам всем, что человечество в большей опасности.

- К какому времени относится поиск новых источников энергии?

- Первые исследования появляются примерно в 20-х годах прошлого века, более активно процесс продолжился уже в 60-х годах. В основном, это США, Франция, Германия, Япония. В СССР этим вопросом особо не занимались, потому что имели большие запасы энергии, активно стали использовать альтернативную (атомную) энергетику только начиная с 1954 года, когда в Обнинске (Калужская об-

Минимизировать негативное воздействие

В Зангилане состоялось заседание рабочей группы по вопросам экологии

В городе Зангилан состоялось очередное заседание рабочей группы по экологическим вопросам Межадминистративного центра, действующего при Координационном штабе, созданном для централизованного решения вопросов на освобожденных территориях Азербайджанской Республики.

В заседании приняли участие эксперты соответствующих государственных учреждений, представленные в рабочей группе и специальном представительстве Президента Азербайджанской Республики в Губадлинском, Джебраильском и Зангиланском районах, входящих в состав Восточно-Зангезурского экономического района, а также представленные в специальном представительстве главы государства на освобожденных территориях, входящих в Карабахский экономический район

бахский экономический район (кроме Шушинского района), и представители специальной делегации Президента Азербайджанской Республики в Лачинском районе, который входит в Зангезурский экономический район.

Кроме того, в мероприятии участвовали сотрудники Службы строительства и управления Карабахского экономического района

и Службы восстановления, строительства и управления № 1 и 2 Восточно-Зангезурского экономического района.

Во время встречи члены рабочей группы и другие приглашенные обсудили восстановительные и строительные работы в Губадлинском, Джебраильском и Зангиланском районах, входящих в Восточно-Зангезурский экономи-

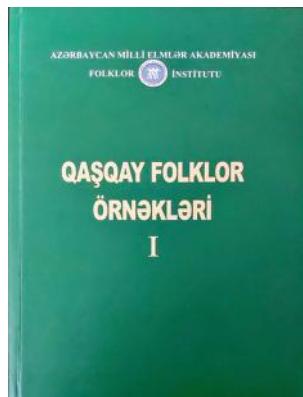
ческий район, а также обеспечение экологической устойчивости при реализации проектов и работ, проделанных на местах в Джебраильском районе в рамках азербайджано-турецкого сотрудничества, в Зангилане и Джебраиле - работы по реконструкции систем питьевого и канализационного водоснабжения, перспективы восстановления плотин в Джебраиль-

ском районе и их использование в управлении водными ресурсами, достижение минимального воздействия на окружающую среду при реализации проектов дорожно-инфраструктурного строительства, а также обеспечение сырьем, необходимым для дорожно-строительных работ, эффективное использование месторождений полезных ископаемых, организацию экологической экспертизы и проектов озеленения освобожденных территорий, деятельность по разминированию, обращение с твердыми бытовыми отходами и экологическую экспертизу реализуемых проектов в Восточно-Зангезурском экономическом районе.

Отметим, что в заседании рабочей группы приняла участие и вице-президент НАНА, директор Института молекулярной биологии и биотехнологий МНО академик Ирада Гусейнова.

Изучая богатое духовное наследие

Решением Ученого совета Института фольклора НАНА издан первый том книги "Образцы кашгайского фольклора". Книга состоит из различных примеров фольклора, собранных у тюрков-кашкайцев.

Следует отметить, что до сих пор фольклор тюрков-кашкайцев, проживающих в южных и центральных районах Ирана, в нашей стране не получил широкого изучения, проведены лишь детальные исследования этого богатого духовного наследия. Эта книга, включающая в себя первый сборник по кашгайскому фольклору, также представляет собой улучшенный словарь для аутентичного прочтения кашгайской этнографии и фольклорной культуры.

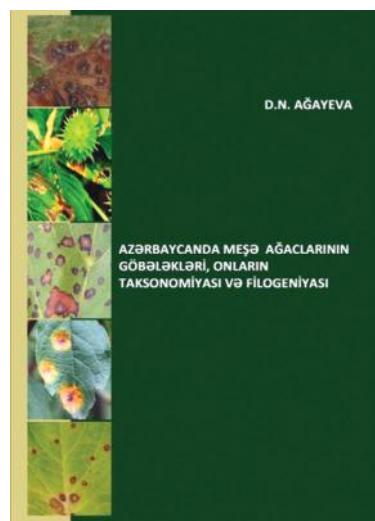
Руководителем проекта 316-страничной книги, вышедшей в свет в издательстве "Наука и образование", является академик Мухтар Иманов, составителем и автором "Предисловия" - доктор филологических наук, доцент Матанат Машаллахзы (Аббасова), транслитераторы текста - доктор философии по филологии Гийят Магеррамли, Илаха Гурбанова и Сабухи Бадалов, а редактор - Лала Бадирова.

Строго на научной основе

Вышла в свет книга заведующей отделом микологии Института ботаники Министерства науки и образования доцента Дильзаре Агаевой "Грибы лесных деревьев Азербайджана, их систематика и филогения".

Научным редактором книги является генеральный директор Института ботаники доктор биологических наук, профессор Сайяре Ибадуллаева, рецензентами - доктора биологических наук, профессора Эльшад Гусейнов и Шакир Гасымов.

Представленная монография посвящена изучению видового состава, систематики и филогении микробиоты лесных деревьев. В монографии с применением классических и современных миколо-

гических методов отражено изучение грибов Ascomycota и Basidiomycota, встречающихся у

лесных древесных пород Азербайджана.

В работе также представлен анализ патогенных и потенциально патогенных видов, изученных с помощью молекулярных подходов с указанием таких показателей, как таксономический статус видов, их описание и место сбора.

Отметим, что новая книга дает научную основу для разработки мероприятий по борьбе с грибковыми заболеваниями деревьев и предназначена для специалистов, работающих в области биологии, сельского хозяйства, студентов биологических факультетов вузов, магистров, докторантов и научных исследователей, специализирующихся в области микологии и фитопатологии.

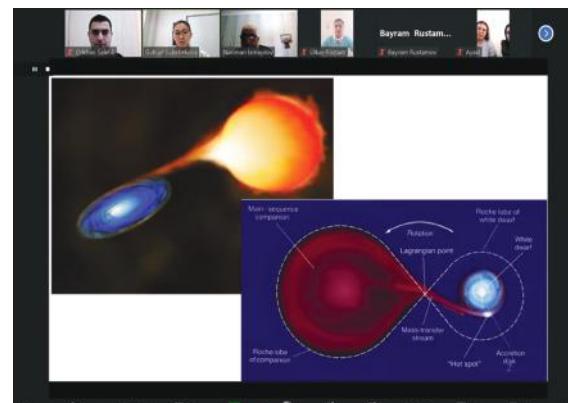
Взаимодействующие двойные системы

В Шамахинской астрофизической обсерватории имени Насиреддина Туси Министерства науки и образования состоялся расширенный международный астросеминар Совета молодых ученых и экспертов. Мероприятие вступительным словом открыла доктор философии по астрономии Ульяр Рустам.

Затем с докладом "Строение аккреционных дисков катализмических переменных звезд" выступила научный сотрудник кафедры астрофизики факультета физики и технологии Казахского национального университета имени Аль-Фараби доктор философии по астрономии Гульнур Субебекова.

Она рассказала о компонентах катализмических переменных звезд и отметила, что это взаимодействующие тесные двойные системы, в которых одна является белым карликом, а другая - звездой спектрального класса K-M главной последовательности. "После того, - отметила она, - как второй компонент заполняет границу Роша, вещество переходит в белый карлик, и вокруг него образуется аккреционный диск".

Отметим, что по орбитальным периодам катализмические переменные делятся на несколько типов.

В длиннопериодических системах наблюдается многокомпонентная структура бальмеровских эмиссионных линий. Также источники этих линий расположены за пределами аккреционного диска. Продолжаются научно-исследовательские работы по определению источников этих эмиссионных линий.

По окончании доклада, который был с интересом принят участниками семинара, состоялось широкое обсуждение темы и были даны ответы на вопросы.

Формируя социальные связи

Сотрудники Шекинского регионального научного центра приняли участие в выставке, отражающей индонезийскую культуру. Исполнительная власть города Шеки и посольство Индонезии в Азербайджане организовали выставку в Шекинском государственном драматическом театре.

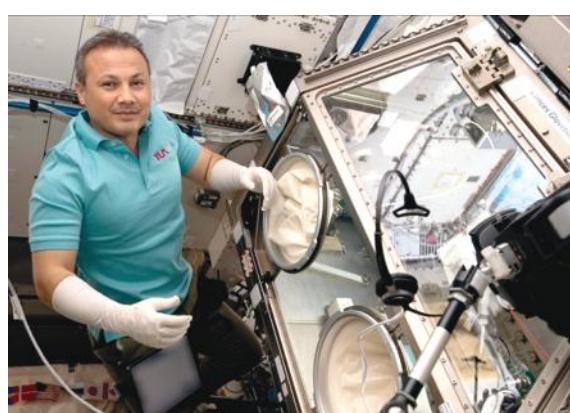
На выставке были продемонстрированы культура, искусство, кухня и туристический потенциал Индонезии.

В мероприятии также приняли участие научный сотрудник отдела экологеографии Шекинского регионального научного центра (ШРНЦ) НАНА Айгюн Исмайлова и главный специалист библиотечного отдела Гюнель Мусаева.

Они рассказали о Меморандуме, подписанным между ШРНЦ и Университетом Рауля Индонезии.

Отметим, что в мероприятии приняла участие и выступила посол Индонезии в нашей стране Хильди Хамида, которая сообщила, что основной целью выставки является дальнейшее развитие азербайджано-индонезийских культурных связей и формирование социальных связей между двумя странами.

1st Turkish astronaut performs 'gMetal' experiment in space

The first Turkish astronaut, Alper Gezeravci, continued his work Saturday on the International Space Station (ISS) with his seventh experiment, "gMetal," Anadolu Agency reports.

Project managers professor Iskender Gokalp from the Scientific and Technological Research Council of Turkiye (TUBITAK) and Deputy Industry and Technology Minister Ahmet Yozgatligil, will experiment with the effects of gravity on the formation of a homogeneous mixture between solid particles and the fluid medium under chemically non-reactive conditions. Therefore, the propulsion systems of the spacecraft will be made more efficient.

Gezeravci has implemented six experiments since he reached the ISS. Gezeravci, "EXTREMOPHYTE," which investigates the physiological and molecular responses of the endemic halophyte plant named Schrenkia Parvula, which grows in Tuz Lake, to the space environment, aims to develop new plants to provide nutrients needed by a large number of people who will live in space in the future and to support environmental controls in closed living environments.

It continues its first step, "CRISPR-GEM" and "Expert" experiments, which investigate whether microalgae species can be used in life support systems in space.

Gezeravci will be working on "ALGALSPACE", which investigates the use of algae in the space environment in oxygen regeneration from carbon dioxide, supplementary food supply, water improvement, life support areas and the detection of vital reactions to living in space through changes originating from the "vocal cord" and the identification of disorders caused by low gravity with sound frequencies.

"VOKALKORD" also continues its experiments.

The "OXYGEN SATURATION" experiment aims to identify differences and discomforts caused by low gravity by calculating the oxygen level of the air given with the support of artificial intelligence.

Artificial intelligence is still costly to replace most human jobs: Study

Artificial intelligence (AI) is still costly to replace most human jobs, Anadolu Agency reports citing a study by the Massachusetts Institute of Technology. The Beyond AI Exposure study said, "Machines will steal our jobs" is a sentiment frequently expressed during times of rapid technological change. "Such anxiety has re-emerged with the creation of large language models (e.g. ChatGPT, Bard, GPT-4) that show considerable skill in tasks where previously only human beings showed proficiency," it said Monday.

It found only 23% of worker compensation "exposed" to AI computer vision would be cost-effective for companies to automate because of the large upfront costs of AI systems. "Conversely 77% of vision tasks are not economical to automate if a system can only be used at the firm-level. This contrast makes it clear that the cost-effectiveness of AI models will likely play an important role in the proliferation of the technology," it added.

The study said even if an AI computer system costs \$1,000, there are still tasks that are not economically attractive to replace, such as low-wage occupations and work in small firms. It added that AI could be made more attractive through decreases in the cost of deployments or by increasing the scale at which deployments are made.

"Overall, our model shows that the job loss from AI computer vision, even just within the set of vision tasks, will be smaller than the existing job churn seen in the market, suggesting that labor replacement will be more gradual than abrupt," it added.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильтаги Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Исаимал Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул. Истиглалийт, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000